

Studieordnung 2001

1. INDLEDNING	3
2. UNDERVISNINGENS TILRETTELÆGGELSE, UDBUD AF FAG OG DERES TIMETAL	4
3. STRUKTUR PÅ LÆRERUDDANNELSE PÅ FREDERIKSBERG SEMINARIUM	5
4. UDBUD AF LINIEFAG PÅ FREDERIKSBERG SEMINARIUM	6
5. OBLIGATORISK TVÆRFAGLIGT KURSUS PÅ 1. ÅRGANG	6
6. PROJEKTOPGAVEN	7
7. DEN STØRRE SELVSTÆNDIGE OPGAVE	8
8. PRAKTIKORDNINGEN	8
MÅL OG CKF IFØLGE BEKENDTGØRELSEN	8
PRAKTIKKENS ROLLE OG FUNKTION I LÆRERUDDANNELSEN	9
PRAKTIK ER OBLIGATORISK	10
SEMINARIELÆRERNES MEDVIRKEN	10
RAMMERNE FOR PRAKTIKKEN	11
VEJLEDNING OM DEN STUDERENDES EGNETHED TIL UNDERVISNING AF BØRN	12
BEDØMMELSE	12
DE ENKELTE PRAKTIKPERIODER	12
BESKRIVELSE AF DE ENKELTE PRAKTIKPERIODER	13
1. PRAKTIKPERIODE: SKOLENS OG LÆRERENS FUNKTION OG OPGAVER	13
2. PRAKTIKPERIODE: UNDERVISNING I DANSK ELLER MATEMATIK, LÆRERENS SOCIALPÆDAGOGISKE OPGAVER	14
3. PRAKTIKPERIODE:	15
PRAKTIK I ANDRE SKOLEFORMER	15
4. PRAKTIKPERIODE UNDERVISNING I SKOLENS FAG, TVÆRFAGLIGE FORLØB, LÆREREN SOM KOLLEGA OG TEAMSAMARBEJDSPARTNER	16
5. PRAKTIKPERIODE: DEN "PROFESSIONELLE" LÆRER	17
9. SAMARBEJDE PÅ 2. OG 3. ÅRGANG MELLEM LINIEFAG, DE PÆDAGOGISKE FAG OG PRAKTIK	18
10. INFORMATION- OG KOMMUNIKATIONSTEKNOLOGI	20
11. DE TIMELØSE FAG	20
12. DELTAGELSESPLIGT	21
13. FAGENES INDHOLD OG EKSAMEN, HERUNDER AFLØSNING	22
KRISTENDOMSKUNDSKAB/LIVSOPLYSNING	23
DET PÆDAGOGISKE FAGOMRÅDE	25
SKOLEN I SAMFUNDET	25
PÆDAGOGIK	27
PSYKOLOGI	29
ALMEN DIDAKTIK	31
DANSK	34
ENGELSK	38
HISTORIE	40
KRISTENDOMSKUNDSKAB/RELIGION	42
SAMFUNDSFAG	44
TYSK	47
BIOLOGI	48
GEOGRAFI	51
FYSIK/KEMI	54
MATEMATIK	56

NATUR/TEKNIK.....	57
BILLEDKUNST.....	59
HÅNDARBEJDE.....	61
IDRÆT.....	63
MUSIK.....	66
HJEMKUNDSKAB.....	70
14. FRIVILLIGE KURSER.....	72
KURSUS I DET PRAKTISK-MUSISKE FAGOMRÅDE.....	72
KURSUS I SKRIVNING OG RETORIK FOR STUDERENDE, DER VÆLGER MATEMATIK, MEN IKKE DANSK.....	74
SVØMNING.....	76
INFORMATIONSG- OG KOMMUNIKATIONSTEKNOLOGI.....	76
KORSANG.....	76
SEKSUALUNDERVISNING.....	77
KURSUS MED HENBLIK PÅ UNDERVISNING AF BØRN I DE FØRSTE ÅR I SKOLEN.....	77
KURSUS MED HENBLIK PÅ UNDERVISNING AF BØRN MED SÆRLIGE BEHOV.....	78
KURSUS MED HENBLIK PÅ UNDERVISNING AF TOSPROGEDE BØRN OG UNGE.....	80
VOKSENÆDAGOGISK KURSUS.....	81
15. BESTEMMELSER VEDRØRENDE LÆREREKSAMEN.....	83
VEJLEDNING OM AFHOLDELSE AF LÆREREKSAMEN.....	93
16. MERIT- OG OVERGANGSORDNING.....	98
BESTYRELSENS GODKENDELSE AF STUDIEORDNINGEN.....	99
BILAG.....	100

BILAG

Bekendtgørelse af lov om uddannelse af lærere til folkeskolen
nr. 981 af 1. november 2000

Bekendtgørelse om uddannelse af lærere til folkeskolen
nr. 382 af 19. juni 1998

Bekendtgørelse om eksamen ved visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet nr. 615 af 18. august 1998

Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse
nr. 1021 af 20. november 2000

1. Indledning

Frederiksberg Seminarium har som hovedopgave at **uddanne lærere** som kan virke i fremtidens skole – med faglig og pædagogisk indsigt, med fantasi, samarbejdsevne, social og kulturel forståelse og personlig myndighed.

Vi indbyder derfor til et studium, hvor der udvikles et tæt samarbejde til den praktiserende skole, hvor engagement og nytænkning prioriteres højt, hvor der gives ro til fordybelse og hvor ansvarlighed gælder både den individuelle indsats og det fælles studiemiljø.

I nye bygninger med miljøhensyn indbygget ønsker seminariet at arbejde frem mod en styrkelse af institutionens miljømæssige profil.

På Frederiksberg Seminarium forudsættes al undervisning og alt samarbejde at hvile på aktiv medbestemmelse og foregå i en atmosfære som er præget af dialog, lydhørhed og gensidig respekt. Frederiksberg Seminarium har rødder i en kristen tradition og ser det som en opgave at skabe rum for fordomsfrie drøftelser af, hvad kristendom og andre religioner indebærer.

Det musisk-kreative er en naturlig del af seminariets daglige liv. Efteruddannelse, udviklingsarbejder og forskning udgør et større uddannelsesmæssigt perspektiv. Det internationale møde og den informations-teknologiske udvikling fastsætter nogle basale arbejdsområder.

Frederiksberg Seminarium ønsker i det hele taget at være ramme om en levende mangfoldighed af aktiviteter, men samtidig at fremtræde som en samlet og overskuelig helhed - hvor den enkelte oplever og introduceres til både nære og store fællesskaber.

2. Undervisningens tilrettelæggelse, udbud af fag og deres timetal

Undervisningen tilrettelægges i et samarbejde mellem lærer og hold.

På Frederiksberg Seminarium tildeler vi de enkelte fag og frivillige kurser et antal bruttotimer. Fagets/kursets bruttotimetal angiver hvor mange lærerarbejdstimer, der er afsat pr. hold til det pågældende fag. Ifølge seminariets lokalaftale med lærerne skal en lærer have 2,5 lærerarbejdstimer for at undervise i én lektion (45 minutter), og 1 lærerarbejdstime for at vejlede i 60 minutter. Hvis vejledningen kræver læsning af studenteroplæg, reduceres vejledningstiden tilsvarende.

Det enkelte hold og holdets lærer udarbejder en fordeling af holdets bruttotimer på henholdsvis lektioner, vejledning og andet (f.eks. lærerens deltagelse i studieture, ekskursioner m.v.) Fordelingen kan f.eks. se sådan ud:

Fag X har 260 bruttotimer.

80 lektioner á 2,5 lærerarbejdstimer	200 bruttotimer
2 vejledningstimer pr. studerende (28 studerende)	56 bruttotimer
6 forelæsninger sammen med resten af årgangen	4 bruttotimer

(en forelæsning koster 5 lærerarbejdstimer
men betales af 8 hold med hver 4 bruttotimer = i alt 32 bruttotimer)

4. Udbud af liniefag på Frederiksberg Seminarium

På Frederiksberg Seminarium udbydes alle liniefag undtagen fransk og sløjd.

De 4 liniefag den studerende skal have i alt i læreruddannelsen, skal vælges inden for mindst 2 af følgende fagområder:

<i>Humanistisk fagområde</i>	<i>Naturvidenskabeligt fagområde</i>	<i>Praktisk/musisk fagområde</i>
Dansk	Biologi	Billedkunst
Engelsk	Geografi	Håndarbejde
Tysk	Fysik/kemi	Idræt
Historie	Matematik	Musik
Samfundsfag	Natur/teknik	Hjemkundskab
Kristendomskundskab/religion		

Seminariet forbeholder sig ret til ikke at oprette et givet liniefag, hvis de studerendes tilmelding til faget er lav; de pågældende studerende vil da blive bedt om at foretage et omvalg.

Seminariets samlede udbud af liniefag placeres i søjler, hvor hver søjles fagtimer ligger på samme tid i skemaet. Søjlerne sammensættes for en årgangs vedkommende, således at et størst muligt antal studerende kan få imødekommet alle deres liniefagsvalg; men hvis en studerendes liniefagsvalg giver 2 liniefag i samme søjle, skal den studerende vælge det ene liniefag om.

5. Obligatorisk tværfagligt kursus på 1. årgang jvf. bekendtgørelsen § 4, stk. 3

På første årgang skal de studerende deltage i et tværfagligt kursus.

Formålet med kurset er at de studerende ved at arbejde tværfagligt med problemstillinger i relation til årgangens emne kan udvikle kompetencer til tværfagligt arbejde i folkeskolen samt arbejde med folkeskolens overordnede mål.

Kursets nærmere tilrettelæggelse fremgår af en beskrivelse, som uddeles til de studerende.

Forberedelse:

Arbejdet med ugens emne forberedes i de enkelte fag, og der etableres grupper og besluttet delemner for arbejdet i de enkelte grupper.

Bedømmelse:

Den sidste dag fremlægger grupperne deres arbejdsresultat som vejlederen bedømmer: Godkendt / ikke godkendt.

Der forefindes et administrativt papir (dateret maj 2000), der nærmere beskriver ”godkendt” ”ikke-godkendt” i relation til det obligatoriske tværfaglige kursus.

En studerende der ikke får godkendt kurset, skal udarbejde en skriftlig redegørelse af et omfang og med et emne, som besluttet og meddeles af rektor efter indstilling fra holdets vejledere. Denne skriftlige redegørelse skal afleveres til rektor, dato for aflevering angives ved opslag. Herefter meddeler rektor, om den studerende da har fået kurset godkendt.

Ressourcer:

Kurset tildeles 0,1 ÅV pr. hold samt et beløb til materialer. Kursets planlægningsgruppe fordeler disse ressourcer.

6. *Projekt opgaven* ***jvf. bekendtgørelsen § 4, stk. 2 og 3***

Målet er at give den/de studerende erfaringer, redskaber og færdigheder med tværgående projektarbejde, hvor flere af den studerendes liniefag kan indgå.

Projektindhold:

1. Den/de studerende indkredser et projektemne i relation til læreruddannelsens fag og kurser.
2. Den/de studerende aftaler vejledning med selvvalgt vejleder. Eksterne vejledere skal godkendes af seminarieret, og der tilknyttes opponenter.
3. Den/de studerende skal ved første vejledning have godkendt problemformulering og foreløbig handleplan.
4. I projektføreløbet udarbejder den/de studerende en projektlogbog.
5. Projektet og logbogen fremlægges til godkendelse.

Projektlogbogen:

I forbindelse med projektføreløbet fører den/de studerende en projektlogbog. Projektlogbogen er en arbejdsjournal, der i forløbet danner afsæt for en løbende justering med dels vejlederen, dels opponentergruppen. Midtvejs evalueres projektføreløbet med vejlederen. Herefter udarbejder den/de studerende et midtvejsreferat og en justeret handleplan for det videre arbejde med projektet.

Projektlogbogen skal indeholde:

1. Problemstillinger med begrundelser.
2. Teoretiske angrebsvinkler.
3. Metodeovervejelser.
4. Foreløbig handleplan.
5. Løbende overvejelser over arbejdets gang og resultater.
6. Overvejelser om udtryks- og fremlæggelsesformer.
7. Perspektiver.

Til projekt opgaven er der afsat 7,5 at + 1 at pr. studerende i gruppen

Eksamen

Form: Projektfremlæggelse.

Projektet fremlægges i et offentligt forum af vejleder og opponentergruppe. Logbogen, midtvejsreferat og handleplan indgår i bedømmelsen. Vejlederen skal godkende projektlogbogen og projektfremlæggelsen. Det er en forudsætning for en afsluttet lærereksamen, at den studerende har fået godkendt projektet og har fået godkendt opponenthverv på mindst ét andet projekt.

Varighed: 45 minutter pr. projekt.

Bedømmelse: Vejlederen bedømmer:
Godkendt/ikke godkendt for både projektfremlæggelse og opponenthverv.

Projektfremlæggelsen vurderes ud fra følgende kriterier:

1. Projektets faglige indhold.
2. Projektforløbets progression.
3. Sammenhængen mellem indhold, valg af udtryksformer og fremlæggelsesform.

Opponenthvervet vurderes ud fra følgende kriterier:

1. Opponenternes faglige spørgsmål.
2. Opponenternes forløbsspørgsmål.
3. Opponenternes samlede evaluering af projektet.

7. Den større selvstændige opgave ***jvf. bekendtgørelsen § 7***

Ordlyd indsættes senere når erfaringer med Stor Opgave for årgang 2000 er bearbejdet.

8. Praktikordningen

Mål og CKF ifølge bekendtgørelsen

Mål

Målet er, at den studerende med udgangspunkt i de skoler, hvor praktikken finder sted, alene og i samarbejde med andre kvalificerer sig til at:
Planlægge, gennemføre og vurdere undervisning.

Varetage almene læreropgaver.
Reflektere over og begrunde egen undervisning fagligt og pædagogisk.
Indgå aktivt i skolens daglige virksomhed.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Skolen

- 1.1 Det lokalt forankrede arbejde med skolens opgave.
- 1.2 Skolen som institution og organisation.

2. Undervisningen

- 2.1 Planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning i fag og tværfaglige forløb.
- 2.2 Differentiering af undervisnings- og læringsformer ud fra elevforudsætninger, rammer og mål.
- 2.3 Samarbejde med elever om målsætning, læringsansvar og tilrettelæggelse af undervisningsforløb.
- 2.4 Intern og ekstern evaluering af undervisning og elevernes læring.

3. Læreren

- 3.1 Læreren som klasselærer.
- 3.2 Iagttagelse, beskrivelse og analyse af socialt samspil.
- 3.3 Socialpædagogiske opgaver, herunder konfliktløsning og -bearbejdning.
- 3.4 Valg, fremstilling og anvendelse af undervisningsmidler.
- 3.5 Skriftlig og mundtlig kommunikation af egne lærererfaringer.

4. Samarbejdet

- 4.1 Skole - hjem samarbejde.
- 4.2 Kollega - og teamsamarbejde.
- 4.3 Samarbejde med skolens ledelse og øvrige personalegrupper.
- 4.4 Demokrati og elevmedbestemmelse.
- 4.5 Skriftlig og mundtlig kommunikation i skolens samarbejdsrelationer.

Praktikkens rolle og funktion i læreruddannelsen

Praktikken skal i samarbejde med liniefagene og de pædagogiske fag sætte de studerende i stand til alene og i samarbejde med andre at varetage undervisnings- og andre almene læreropgaver i skolen.

Praktikken har en nøglestilling, når der skal skabes helhed og sammenhæng i læreruddannelsen. For at sikre denne helhed og sammenhæng er der i tilknytning til hver praktikperiode fastlagt et tema- eller problemområde, der kan danne udgangspunkt ikke alene for praktikundervisningen, men også for undervisningen før og efter praktikken på seminariet. Hensigten hermed er at sikre progression og kontinuitet i praktikken som helhed og at give de studerende et fælles grundlag for praktikken uanset hvilken praktikskole, de kommer på. Desuden vil der være mu-

lighed for at skabe sammenhæng mellem og synliggøre forskel dels på teori og praksis og synliggøre forskelle på de enkelte skolers praksis.

De pædagogiske fag giver de studerende redskaber til at foretage systematiske observationer og undersøgelser i praktikken samt vejleder de studerende i samarbejde med liniefagene omkring planlægning af deres undervisningsforløb. Forberedelse til praktikken kan også ske med vejledning af praktiklæreren på praktikskolen eller med alle parter i fællesskab.

Det er intentionen, at praktikken skal give de studerende erfaring med og indsigt i lærerarbejdets indhold og vilkår gennem planlægning, gennemførelse og vurdering af undervisning og gennem deltagelse i øvrige læreropgaver i skolen. De studerendes lærerkompetence og lærerpersonlighed udvikles gennem refleksion over egen praksis støttet af praktiklærernes førvejledning, praktikiagttagelser og eftervejledning samt gennem undervisning af de studerende ved praktikstedets lærere.

De igangsatte refleksionsprocesser samt praktikobservationer mv. danner udgangspunkt for mundtlig og/eller skriftlig efterbearbejdning af praktikerfaringerne på seminarieret.

Praktik er obligatorisk

Praktik er obligatorisk, og der er mødepligt til såvel praktiktimer, vejledningstimer som praktikundervisningstimer.

Praktikken afvikles for 1., 2., 4. og 5. periodes vedkommende på en af seminariets faste samarbejdsskoler. Ingen af disse perioder kan dog finde sted på samme skole.

Vejlednings- og praktikundervisningstimer placeres ofte sidst på eftermiddagen frem til kl. 17, og den studerende har ansvaret for at kunne opfylde mødepligten. Den studerende har desuden pligt til at deltage i forberedelse af praktikken. Derudover kan der evt. blive mulighed for at deltage i andre arrangementer på skolen i praktikperioden (forældrearrangementer, teammøder, møder i pædagogisk råd, o.l.).

Afgørelsen af om mødepligten er respekteret, og om praktikken kan betragtes som gennemført, er seminariets og afhænger alene af en vurdering af fraværets omfang og placering i forløbet.

For studerende med fravær af længere varighed tilrettelægges reparationspraktik, uden at den studerende kan gøre krav på en speciel tilrettelæggelse.

Ved fravær på 5 sammenhængende dage eller derover fremsendes lægeattest til seminarieret.

Seminarielærernes medvirken

Seminarielærerne medvirker i praktikken dels som praktikkoordinatorer dels gennem vejledning af de studerende før, under og efter praktikken (de "ansvarlige" fags lærere).

Praktikkoordinatoren:

Hvert stamhold på 1. og 2. årgang har tilknyttet en "koordinator", som er ansvarlig for praktikkens praktiske og administrative forberedelse, planlægning og evaluering.

På 3. årgang er liniefagslæreren i søjle C “*koordinator*”, og på 4. årgang er det liniefagslæreren i søjle D, der er “*koordinator*”.

Arbejdsopgaverne er:

- at afholde orienteringsmøde om praktikken sammen med en af praktiklederne ved årets begyndelse
- at få praktikgruppedannelsen på plads på holdene
- at deltage i planlægningsmødet på praktikskolen for 1. og 2. årgang
- at afholde fælles evaluering efter praktikperiodens afslutning samt aflevere skriftligt referat til praktiklederne af denne evaluering

“Ansvarlige” fags lærere:

I relation til praktikens tema/problemområde vælger de studerende et studieområde, som de forbereder, undersøger i praktikken og efterbehandler på seminariet. De lærere, som samarbejder omkring temaet/problemområdet er “*ansvarlige*” for praktikens indhold.

Arbejdsopgaverne er:

- vejledning i forbindelse med forberedelsen og planlægningen af praktikken
- præsentation af relevante værktøjer til observation og undersøgelser i praktikken, f. eks. logbøger, observation o. l.
- praktikbesøg
- efterbehandling og bearbejdning af praktikerfaringer

De studerende aftaler rammer og omfang for seminarielærernes vejledning, praktikbesøg og evaluering af praktikken med lærerne ved årets begyndelse evt. i samarbejde med koordinator., jvf. afsnittet om rammerne for praktikken.

Rammerne for praktikken

Seminariet

Ved årets begyndelse fastlægger koordinator, de studerende og de ansvarlige lærere i fællesskab rammerne for praktikken. Her gælder det, at hver praktikgruppe på 1., 2., 3. og 4. årgang har ret til:

- mindst én seminarielærer som faglig og pædagogisk vejleder før, under og efter praktikken. Ressourcerne til dette er indregnet i fagenes bruttotimetal.
- Mindst ét besøg i hver praktikperiode, dog undtaget 3. periode, som omfatter praktik i andre skoleformer.

Praktikgruppen tager initiativet til, at disse besøg bliver aftalt.

Ressourcerne til dette tildeles særskilt.

- Evaluering af gruppens praktik med mindst én seminarielærer. Ressourcerne til dette er indregnet i fagenes bruttotimetal.

Praktikskolen

Praktiskolen fastlægger skemaet for praktikgrupperne og organiserer praktikundervisningen og praktikvejledningen efter nærmere fastsatte retningslinier. Vejledningen omfatter førvejledning, iagttagelse af praksis og eftervejledning, jvf. ”Undervisningsministeriets vejledning om faget praktik i læreruddannelsen”. Se i øvrigt beskrivelsen retningslinier for praktiskolen for de enkelte praktikperioder.

Vejledning om den studerendes egnethed til undervisning af børn

Ved afslutningen af hver praktikperiode på 1., 2. og 3. årgang (1. årgang betragtes som én periode) vejleder praktiskolen den studerende om dennes umiddelbare egnethed til undervisning af børn. Vejledningen fremkommer som et råd til den studerende, formuleret som: ”Egnet/ikke egnet” til at undervise børn. (jvf. Bek. 382 af 19. juni 1998 § 18 stk. 1).

Det er skolelederen, der tager initiativ til indkaldelse af praktikgruppens praktiklærere m.h.p., at drøfte skolens råd til den studerende. Rådet gives i skriftlig form til den enkelte studerende i forbindelse med én af praktikgruppens afsluttende vejledningstimer, og fremsendes til seminariet. Praktiklæreren skal være opmærksom på, at den studerende måske ikke ønsker dette råd i overværelse af de andre studerende i praktikgruppen.

Bedømmelse

Faget praktik afsluttes på 4. studieår med en udtalelse, der munder ud i en bedømmelse, der udtrykkes: Bestået/Ikke bestået. Bedømmelsen viser, om den studerende i tilstrækkeligt omfang har tilegnet sig lærerkvalifikationer, som de er udtrykt i fagets mål og CKF (jvf. Bek. nr. 382 af 19. juni 1998 § 18 stk. 2.).

Om den skriftlige udtalelse gælder i øvrigt,

- at den afgives under skolelederens ansvar
- at den rettes til og afleveres til den enkelte studerende med kopi til seminariet,
- at den indeholder en begrundelse for bedømmelsen i relation til fagets mål og CKF, og
- at den indeholder faktuelle registreringer (f.eks. periodens varighed, klasser, fag og øvrige læreropgaver)

De enkelte praktikperioder

Praktikperioderne falder i 5 perioder fordelt på 4 studieår.

studieår	Periode	Omfang	Praktikkens art
1. studieår	1. periode	2 uger før efterårsferien 3 uger i januar	Klasselærerpraktik (pæd. og SIS) indeholdende timer i liniefaget i søjle A
2. studieår	2. periode	4 uger i nov/dec.	Liniefagspraktik (søjle A + B)
	3. periode	3 uger i maj måned eller 3 uger i august/september	Praktik i andre skoleformer
3. studieår	4. periode	7 uger omkring påske	Skoleperioden - liniefagspraktik (søjle C + B) + ad
4. studieår	5. periode	5 uger i januar/februar	Bedømmelsespraktik - liniefagspraktik (søjle D)

Praktikken på 1. studieår betragtes som én sammenhængende praktik. Der arbejdes i samme praktikgruppe og i det samme praktikskema.

3. periode vedrører praktik i andre skoleformer. Den studerende vælger selv perioden afhængig af hvilken skoleform, der ønskes.

Beskrivelse af de enkelte praktikperioder

1. praktikperiode: Skolens og lærerens funktion og opgaver

Praktikken består af 2 praktikperioder, som opfattes som en helhed.

Periode	Tema/problemområde, der vedrører:	CKF-områder for praktikuv.	“Ansvarlige” seminariefag (hovedansvarlige er understreget).	Koordinator
1. delperiode (2 uger før efterårsferien)	Skolen som institution og organisation	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1 • 1.2 	<u>SIS</u> (og pædagogik). Dansk eller matematik	En af stamholdets lærere
2. delperiode (3 uger i januar)	Læreren som klasselærer - lærerens samarbejde med elever og forældre	<ul style="list-style-type: none"> • 3.1 • 4.1 • 4.4 	<u>Pædagogik</u> , (og kristendom./ livsoplysning., praktisk/musisk kursus). Dansk eller matematik	En af stamholdets lærere

Mål:

Praktikperiodens mål er, at den studerende tilegner sig en grundlæggende indsigt i skolens og lærerens funktion og opgaver i forhold til børn og det omgivende samfund, herunder også forståelse for forholdet mellem undervisning, opdragelse og læring samt skole-hjem-samarbejdet.

Praktikgruppedannelse:

De studerende danner indenfor stamholdet praktikgrupper á 3-4 studerende. Et stamhold fordeles på 2 praktikskoler med max. 5 grupper på hver.

Organisering:

Stamholdet indgår i et samarbejde med en af seminariets faste samarbejdsskoler for årgangen. Praktikken **skal** afvikles på en af disse faste skoler, og kan ikke erstattes af et vikariat på en vilkårlig skole eller afvikles i forbindelse med et sådant.

Retningslinier for praktikskolen

a) Praktikskemaet:

Antallet af undervisningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Disse timer skal indeholde dansk eller matematik afhængigt af det fag, de studerende har valgt som liniefag A.

Gerne også timer i kristendomskundskab samt timer indenfor de praktisk-musiske fag. Timerne skal så vidt muligt placeres i én normalklasse.

b) Vejledningstimerne:

Antallet af vejledningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Praktislæreren vejleder de studerende om alle opgaver, der hører med til at planlægge, gennemføre og vurdere undervisning.

c) Praktikundervisningstimer:

Antallet af praktikundervisningstimer, der er fællestimer for alle studerende på skolen, vil fremgå af vejledningen for årgangen. Timerne varetages af praktikskolens lærere. Undervisningen fastlægges i samarbejde med de studerende med udgangspunkt i de angivne tema- og problemområder, praktikkens mål og CKF samt praktikskolens virksomhed i øvrigt.

2. praktikperiode:

Undervisning i dansk eller matematik, lærerens socialpædagogiske opgaver

Periode	Tema/problemområde, der vedrører:	CKF-områder for praktikuv.	“Ansvarlige” seminarie fag (hovedansvarlige er understreget).	Koordinator
2. periode (4 uger i november/december)	Undervisning i dansk eller matematik, samt liniefaget i søjle B med inddragelse af undervisningsdifferentiering og elevernes medbestemmelse. Lærerens socialpædagogiske opgaver.	<ul style="list-style-type: none"> • 2.1 • 2.2 • 2.3 • 2.4 • 3.2 • 3.3 	<u>ad</u> + <u>psykologi</u> + <u>dansk eller matematik</u> . (søjle A) Liniefagssøjle B	ad-lærer/ psykologilærer

Mål:

Praktikperiodens mål er, at den studerende erhverver sig kompetence i tilrettelæggelse, gennemførelse og vurdering af undervisning i dansk eller matematik med særlig fokus på differentiering af undervisningen ud fra elevforudsætninger, rammer og mål. Endvidere: at de studerende får indsigt i lærerens socialpædagogiske arbejde, herunder konfliktløsning og -bearbejdning.

Praktikgruppedannelse:

De studerende danner praktikgrupper á 3-4 studerende indenfor liniefagsholdene i søjle A (på stamholdene). Et stamhold fordeles på 2 praktikskoler med max. 5 grupper på hver.

Organisering:

Praktikgrupperne fordeles på en af seminariets faste samarbejdsskoler for årgangen. Praktikken skal afvikles på en af disse faste samarbejdsskoler, og kan ikke erstattes af et vikariat på en vilkårlig skole, eller afvikles i forbindelse med et sådant.

Retningslinier for praktikskolen

a) Praktiskemaet:

Antallet af undervisningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Disse timer skal indeholde dansk eller matematik afhængigt af det fag, de studerende har valgt som liniefag A. Derudover skal de studerende have mulighed for at undervise i deres liniefag i søjle B. Hvis dette ikke er muligt, skal de studerende have disse timer på 3. studieår, således at de får opfyldt kravet om, at de skal i praktik i alle deres liniefag, jvf. Bekendtgørelsen.

b) Vejledningstimerne:

Antallet af vejledningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Praktislæreren vejleder de studerende om alle opgaver, der hører med til at planlægge, gennemføre og vurdere undervisning.

c) Praktikundervisningstimer:

Antallet af praktikundervisningstimer, der er fællestimer for alle studerende på skolen, vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Timerne varetages af praktikskolens lærere. Undervisningen fastlægges i samarbejde med de studerende med udgangspunkt i de angivne tema- og problemområder, praktikkens mål og CKF med udgangspunkt i den enkelte skoles virksomhed i øvrigt.

Undervisningen skal indeholde mindst én dobbeltlektion i folkeskolelovens obligatoriske emne, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

3. praktikperiode:

Praktik i andre skoleformer

Periode	Tema/problemområde, der vedrører:	CKF-områder for praktikuv.	“Ansvarlige” seminarie fag (hovedansvarlige er understreget).	Koordinator
3. periode 3 uger i maj eller 3 uger i aug/sep	Undervisning i andre skoleformer.	De studerende formidler selv aftaler med praktikskolen.		De studerende er selv ansvarlig for praktikken, vælger selv praktiksted og danner grupper efter ønsker og behov.

Mål:

Praktikperiodens mål er at give den studerende mulighed for at stifte bekendtskab med andre skoleformer udenfor folkeskoleområdet, med henblik på udvikling af den studerendes undervisningskompetence med de særlige overvejelser om planlægning og gennemførelse en sådan skoleform måtte kræve.

Praktikgruppedannelse:

De studerende danner grupper efter ønsker og behov

Organisering:

De studerende vælger selv om de vil være alene eller danne grupper i denne periode. De finder selv praktikstedet, og giver praktiklederen besked efter nærmere angivne regler. Seminariets praktikledere giver vejledning og støtte omkring valget af praktiksted. Dette er den eneste gang i uddannelsen, hvor de studerende selv vælger praktiksted. Alle andre praktikperioder afvikles på seminariets faste samarbejdsskoler. Praktikken kan ikke erstattes af et vikariat på en vilkårlig skole eller afvikles i forbindelse med et sådant.

Praktikaftalerne skal være på plads inden udgangen af januar måned på 4. semester.

Retningslinier for praktikskolen.

Antallet af undervisningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen..

1 vejledningstime/pr. uge/pr. studerende i gruppen.

Praktikskemaet fastlægges i samarbejde med de(n) studerende.

4. praktikperiode

Undervisning i skolens fag, tværfaglige forløb, læreren som kollega og teamsamarbejdspartner

Praktikken omfatter 4. praktikperiode på 7 uger. Praktikken ligger i perioden omkring påske og kaldes "skoleperioden".

Periode	Tema/problemområde, der vedrører:	CKF-områder for praktikken	"Ansvarlige" seminariefag (hovedansvarlige er understreget).	Koordinator
4. periode (7 uger omkring påske)	<ul style="list-style-type: none"> • undervisning i fag og tværfaglige forløb, • læreren som kollega og team-samarbejdspartner. 	<ul style="list-style-type: none"> • 4.2 • 4.3 • 4.5 • 3.4 • 2.1 • 2.4 	<u>ad + liniefagssøjle C + B.</u>	ad-lærer

Mål:

Praktikperiodens mål er, at den studerende videreudvikler sin almene og fagdidaktiske kompetence med forståelse for, hvordan lærersamarbejdet foregår i skolen omkring det enkelte barn, på tværs af fag, i faggrupper mv.

Praktikgruppedannelse:

De studerende danner praktikgrupper á 2 studerende indenfor liniefagsholdet i søjle C.

Organisering:

Praktikgrupperne bliver fordelt på seminariets faste samarbejdsskoler for årgangen.

Praktikken skal afvikles på en af disse faste samarbejdsskoler, og kan under ingen omstændigheder erstattes af et vikariat på en vilkårlig skole eller afvikles i forbindelse med et sådant.

Retningslinier for praktikskolen:

a) Praktikskemaet:

Antallet af undervisningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Disse timer skal indeholde timer i det fag, de studerende har valgt i liniefagssøjle C samt mindst et af de andre liniefag, de studerendes har valgt, således at de studerende kan indgå i et eller to af de på praktikskolen indgåede lærerteam. Hvis de studerende ikke har haft timer i deres liniefagssøjle B, skal skemaet også indeholde dette fag, således at de studerende får opfyldt kravet om, at de skal have praktik i alle deres liniefag.

Den studerende skal selvstændigt forestår undervisningen i de sidste 3 uger af praktikperioden og derigennem få erfaring med deltagelse i øvrige læreropgaver i skolen.

b) Vejledningstimerne:

Antallet af vejledningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Praktiklæreren vejleder de studerende om alle opgaver, der hører med til at planlægge, gennemføre og vurdere undervisning.

I denne forbindelse anbefales det, at CKF-områderne for denne praktikperiode indgår i vejledningstimerne.

5. praktikperiode: Den “professionelle” lærer

På 4. årgang er der praktik i et omfang af 5 uger, der placeres i januar/februar. Denne praktik er bedømmelsespraktikken.

Periode	Tema/problemområde, der vedrører:	CKF-områder for praktikuv.	“Ansvarlige” seminarie fag (hovedansvarlige er understreget).	Koordinator
5. periode (januar/februar).	den “professionelle lærer”	<ul style="list-style-type: none"> • 2.1 • 2.2 • 2.3 • 3.5 • 4.3 • 4.5 	<u>Liniefagssøjle D</u> (evt. i samarbejde med den fagligt/pæd. opgave og kurserne: undervisning af små børn - børn med særlige behov).	Liniefagslæreren i søjle D.

Mål: At den studerende får mulighed for at udvise lærerfaglig indsigt, didaktisk kompetence og praktisk pædagogisk færdighed på et sådant niveau, at dette kan føre til ansættelse i folkeskolen eller lignende skoleform.

Praktikgruppedannelse:

De studerende danner praktikgrupper á 3-4 studerende indenfor liniefagsholdene i søjle D.

Organisering:

Praktikgrupperne fordeles på en af seminariets faste samarbejdsskoler for årgangen. Praktikken skal afvikles på en af disse faste samarbejdsskoler, og kan ikke erstattes af et vikariat på en vilkårlig skole, eller afvikles i forbindelse med et sådant.

Retningslinier for praktikskolen:

a) Praktikskemaet:

Antallet af undervisningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. I disse skal indgå timer i det liniefag de studerende har valgt som liniefag i søjle D, samt så mange timer som muligt indenfor de studerendes andre liniefag.

b) Vejledningstimerne:

Antallet af vejledningstimer vil fremgå af praktikvejledningen for årgangen. Prakticlæreren vejleder de studerende om alle opgaver, der hører med til at planlægge, gennemføre og vurdere undervisning.

c) Praktikundervisningstimer:

Hver praktikuge indeholder 2 praktikundervisningstimer, der er fællestimer for alle studerende på skolen. Timerne varetages af praktikskolens lærere. Praktikundervisningen skal lægge vægt på fagdidaktisk og almen didaktisk refleksion samt på skriftlig og mundtlig kommunikation i skolen og til udvikling af egen lærerkompetence.

Undervisningen skal indeholde mindst én dobbelt lektion i folkeskolelovens obligatoriske emne, uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering.

9. Samarbejde på 2. og 3. årgang mellem liniefag, de pædagogiske fag og praktik

Samarbejdet mellem lærergrupperne og de studerende jvf. bekendtgørelsen § 6

Samarbejde med udgangspunkt i almen didaktik.

Undervisningen i almen didaktik læses på 2.årgang på stamholdene og på 3. årgang på hold dannet udfra liniefagssøjle C.

2. årgang

Almen didaktik samarbejder med dansk eller matematik, psykologi og praktik (liniefagssøjle A).

Samarbejdets omdrejningspunkt er praktikken i 3. semester.

Før praktikken planlægger de studerende med vejledning fra såvel liniefagslærer som almen didaktik lærer et begrundet undervisningsforløb i dansk eller matematik med overvejelser over undervisningsdifferentiering og elevernes medbestemmelse. Endvidere vælger de studerende et studieområde i psykologi, som undersøges i praktikken.

Efter praktikken udarbejder de studerende med udgangspunkt i deres praktikobservationer en 2. årsopgave i almen didaktik samt en opgave i psykologi med refleksioner og perspektiveringer over praksis, jvf. studieordningen for almen didaktik og psykologi. De to opgaver kan integreres efter aftaler mellem lærerne og holdet.

Samarbejdets organisatoriske aspekter:

Ved årets begyndelse planlægger de samarbejdende lærere sammen med de studerende indhold og timeforbrug for samarbejdet.

Samarbejdet består af følgende elementer:

- et fælles tema før praktikken, hvor de studerende arbejder med faglige, almene didaktiske og psykologiske problemstillinger i relation til praktikkens tema. Her kan fagkonsulenter og lærere fra praktikskolerne inddrages.
- vejledning før praktikken. De involverede lærere vejleder op til praktikken inden for fagets bruttotimer.
- praktikbesøg.
- en "skriveuge" efter praktikken (fastlagt i årsplanen) til skrivning af 2. årsopgaven i almen didaktik og opgaven i psykologi.
- efterfølgende fremlæggelser i skemalagte timer på holdet og lærerens godkendelse af 2. årsopgaven. Der er deltagelses- og afleveringspligt.

3. årgang

De studerende videreudvikler deres didaktiske kompetence i et samarbejde mellem almen didaktik og liniefagene på søjle C. Det sker i relation til praktikken på 3. årgang, skoleperioden.

Før praktikken udarbejder de studerende med vejledning fra såvel liniefagslærer som almen didaktik lærer en begrundet plan for et undervisningsforløb i deres fag. Planen afleveres før praktikken til almen didaktik læreren. Den danner udgangspunkt for eksamen i almen didaktik efter praktikkens gennemførelse, jvf. studieordningen for almen didaktik.

Udarbejdelse af årsplaner i faget, tværfaglige problemstillinger, analyser af undervisningsmidler, evaluering af undervisning samt videnskabsteoretiske problemstillinger kan indgå i dette samarbejde.

Samarbejdets organisatoriske aspekter:

Ved årets begyndelse planlægger de samarbejdende lærere sammen med de studerende indhold og tidsforbrug for følgende:

- et fælles *tema*, hvor de studerende arbejder med faglige og almene didaktiske problemstillinger i relation til den kommende planlægning af et undervisningsforløb i praktikken
- vejledning før praktikken med liniefagslæreren og almen didaktiklæreren enten i fællesskab eller hver for sig inden for fagenes bruttotimetal.
- praktikbesøg. Enten liniefagslærer eller almen didaktiklærer tager på praktikbesøg og deltager i den efterfølgende vejledning sammen med praktiklæreren.
- bearbejdning af praktikken med udgangspunkt i det gennemførte forløb og praktikobservationerne. Bearbejdningen kan ske med deltagelse af begge lærere eller hver for sig inden for fagenes bruttotimetal.
- afholdelse af eksamen i almen didaktik - liniefagslæreren er biesaminator ved eksamen.

10. Informations- og kommunikationsteknologi ***jvf. bekendtgørelsen § 8***

IKT (Informations- og KommunikationsTeknologi) integreres i alle fag. Seminariet stiller inden for sine muligheder IKT-udstyr til rådighed for både lærere og studerende. Der tilbydes workshop i IKT-anvendelse og der afholdes kurser i særlige emner og områder. Biblioteket stiller bibliografisk IKT til rådighed for lærere og studerende samt vejleder i brugen.

11. De timeløse fag ***jvf. bekendtgørelsen § 9***

- 1) I alle fag er lærerne forpligtet på at inddrage fagets sprogfærdigheds-aspekter, såvel skriftlige som mundtlige, herunder drøftelser af folkeskoleundervisningsmaterialers sværhedsgrad for børn med forskellige faglige niveauer og anvendelse af alternativt materiale for børn med særlige vanskeligheder.
- 2) Menneskets samspil med naturen indgår i fagene geografi, natur og teknik, biologi, fysik/kemi, idræt, håndarbejde, samfundsfag og historie samt i alle andre fag hvor det i bestemte emner kan falde naturligt ind.
- 3) Den praktisk-musiske dimension indgår i alle fag, både i den faglige undervisning og i særdeleshed i den didaktiske. For alle fag skal fagets praktisk-musiske dimension være en del af eksamensgrundlaget.
- 4) Den internationale dimension inddrages i alle de fag hvor det forekommer naturligt. Der gives orientering om internationalisering på 2. årgang og der gives mulighed for at komme i praktik i udlandet samt at udarbejde den frie projektopgave på en udenlandsk uddannelsesinstitution. Seminariet stiller både vejledning, kontaktnet og erfaringer til rådighed for de studerende, der ønsker at tage dele af deres uddannelse i udlandet.

- 5) Folkeskolens obligatoriske emner varetages på holdpraktikundervisningen, se afsnit angående praktikordning.
- 6) De særlige forhold for tosprogede elever indgår i undervisningen i fagene dansk, kristendom/livsoplysning, pædagogik og i kurserne om de små børn og børn med særlige vanskeligheder. Derudover indgår området i praktikken hvor det falder naturligt.

12. Deltagelsespligt ***jvf. bekendtgørelsen § 11***

At være lærerstuderende indebærer, at den enkelte aktivt tager del i studiet med henblik på at skabe et frugtbart og inspirerende studiemiljø.

Deltagelsen i studiet fremgår ud over aflevering af obligatoriske opgaver og lignende af aktiv deltagelse i undervisning, samtale og debat; endvidere gennem deltagelse i løbende evaluering og semesterevalueringer.

Den enkelte studerende skal mindst én gang i hvert fag deltage i gruppearbejder med fremlæggelser og evaluering. Hver enkelt studerende skal mindst én gang i hvert fag undervise sine medstuderende.

Deltagelsen bør også vise sig gennem medvirken i seminariets råd, udvalg og øvrige arbejdsgrupper.

De studerende skal, såvel ved aftalt vejledning som ved individuel undervisning (herunder musik), melde afbud i tilfælde af at de studerende forhindres i at møde frem.

De studerendes opfyldelse af deltagelsespligten skal dokumenteres af hvert enkelt fags lærere ved afslutningen af undervisningsåret ved attestation. Denne attestation omfatter den enkelte studerendes deltagelse i mindst 1 gruppearbejde med fremlæggelse og evaluering, samt at den enkelte studerende mindst 1 gang har undervist sine medstuderende.

- 1: *Ved hvert studieårs – i enkelte tilfælde ved semesterets – begyndelse drøfter og beslutter hver enkelt lærer inden for de ovenfor skitserede rammer sammen med hvert enkelt hold, hvorledes bestemmelserne om aktiv deltagelse skal opfyldes. Der udarbejdes en plan for forløbet, hvoraf det fremgår, hvordan og hvornår den enkelte studerende har påtaget sig de forpligtelser, som man inden for de gældende rammer har.*
- 2: *Ved studieårets – semesterets – afslutning udfyldes holdliste med angivelse af, hvorvidt den enkelte studerende har eller ikke har opfyldt sin deltagelsespligt. Listen underskrives af læreren og af hver enkelt studerende og afleveres til studiekontoret.*

Studerende, hvis deltagelse i studiet kan drages i tvivl, indkaldes til samtale med studievejleder. Såfremt en sådan samtale ikke fører til den påkrævede deltagelse, henvises den studerende til rektor, som herefter ifølge § 11 stk. 3 træffer videre afgørelse i sagen.

13. Fagenes indhold og eksamen, herunder afløsning

KRISTENDOMSKUNDSKAB/LIVSOPLYSNING

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Indsigt i kristendommens betydning for værdigrundlaget i europæisk og dansk kultur.
- Kendskab til andre religioner og livsopfattelser, som har spillet og spiller en væsentlig rolle i vor kulturkreds.
- Grundlag for at indgå i samtale om religiøse og etiske spørgsmål i åbenhed og med respekt for mennesker med andre opfattelser.
- Grundlag for at samtale og samarbejde med forældre og myndigheder om skolens arbejde med dannelses- og værdispørgsmål.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

- Kristendommens baggrund og tilblivelse.
- Kristendommens egenart og fremtrædelsesformer, dens betydning for kulturel og samfundsmæssig idédannelse med vægt på danske forhold.
- Renæssancens og reformationens nye verdens- og menneskesyn.
- Den europæiske humanistiske tradition, herunder oplysnings- og menneskerettighedsidéer.
- Folkelige bevægelers betydning for dansk kultur og livsforståelse.

- Grundlæggende træk i andre religioner, der har vundet udbredelse inden for den europæiske kulturkreds.
- Analyse og tolkning af tekster og andet kildemateriale.
- Filosofiske spørgsmål vedrørende eksistensforståelse, værdier og etik, herunder forholdet mellem mytisk og rationelt sprog. Formulering og drøftelse af spørgsmål, som er vigtige for børn og unge.
- Formulering og drøftelse af problemstillinger om opdragelses- og værdispørgsmål i skolen, herunder faglige og pædagogiske udfordringer, der udspringer af mødet mellem den af kristendommen prægede danske kultur og mennesker med en anden religiøs og kulturel baggrund.

Indhold

1. Centrale fortællinger og hovedbegreber fra den gammeltestamentlige litteratur.
2. Centrale fortællinger fra evangelierne. Hovedbegreber i evangelierne og hos Paulus. Sammenfattende overvejelser over, hvad der er nerven og grundværdierne i den tidligste kristendom.
3. Overblik over vigtige perioder og temaer i Vesteuropas kulturhistorie med visse uddybninger, eksempelvis: Den græske tanke og den tidlige kristendom. Menneskesyn i middelalderen. Renæssance og oplysning. Reformation og modreformation. Puritanisme og pietisme. Menneskerettighedsideer.
4. Brydninger omkring de folkelige bevægelser i Danmark i den 19. århundrede.
5. Religionskritik, sekularisering og ateisme. Det moderne menneskes livssituation og tænkemåde i mødet med traditionen. Drøftelser af hvad tro er.
6. Grundlæggende træk i Islam og denne religions historie. Islam og kristendommen. Problemer og muligheder omkring den muslimske kulturs møde med den danske.
7. Fortløbende overvejelser omkring skolens dannelsesmål og børns og unges livssituation. Overvejelser over grundlæggende værdier og livsimpulser, menneskesyn og etik.

Eksamen

Type: Mundtlig. (Der er mulighed for gruppeeksamen)

Form: Skriftligt oplæg, der afleveres 1. maj.

Varighed: Se afsnit vedrørende generelle eksamensbestemmelser.

Grundlag: CKF, Studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

Den/de studerende udarbejder et skriftligt oplæg, hvis emne er valgt af den/de studerende og godkendt af læreren. Det skriftlige oplæg behandler knudepunkter indenfor fagets indholdsområder. Med udgangspunkt i oplægget eksamineres

breddt

indenfor eksamensgrundlaget.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

DET PÆDAGOGISKE FAGOMRÅDE

Gennem arbejdet med de pædagogiske fag og i samarbejde med liniefagene forbereder de studerende sig på at virke i folkeskolen og til at forestå andre undervisnings- og formidlingsopgaver. Arbejdet baseres på medansvar og medbestemmelse samt kritisk evaluering af undervisningen og skal give mulighed for personlig udvikling samt udvikling af samarbejdskompetence og engagement.

Det tilstræbes, at de studerende øves i at sammentænke og praktisere faglige og pædagogiske teorier og færdigheder gennem et forpligtende samarbejde med læreruddannelsens øvrige fag og praktikken. De pædagogiske fag forbereder de studerende til praktikken, giver dem redskaber til at foretage observationer og undersøgelser i praktikken og efterbehandler og bearbejder praktikken, jf. studieordningen for praktik.

Der lægges vægt på, at undervisningen i det samlede pædagogiske område gennemføres med henblik på at skabe sammenhæng, kontinuitet og progression i læreruddannelsen. Såvel proces og produkt som formidling og evaluering vægtes højt.

Det pædagogiske fagområde omfatter:

- Skolen i Samfundet - påbegyndes ved uddannelsens 1. år og afsluttes ved udgangen af 1. årgang.
- Pædagogik - påbegyndes ved uddannelsens 1. år og afsluttes ved udgangen af uddannelsens 1. år.
- Psykologi - påbegyndes ved uddannelsens 2. år og afsluttes ved udgangen af 2. år.
- Almen Didaktik - påbegyndes ved uddannelsens 2. år og afsluttes ved udgangen af 3. år.
- Kursus om undervisning i de første år i skolen - tilbydes på 4. årgang
- Kursus om børn med særlige behov - tilbydes på 4. årgang
- Kursus om flerkulturelle børn – tilbydes på 4. årgang

Desuden indgår det pædagogiske fagområde i et jævnbyrdigt samarbejde med relevante liniefag om den store, selvstændige opgave på 4. årgang.

SKOLEN I SAMFUNDET

Mål

Målet er, at den studerende:

- Introduceres til en læreruddannelse.

- Tilegner sig færdighed i at anvende og perspektivere egne iagttagelser og erfaringer i forståelsen af lærerarbejdet som en pædagogisk virksomhed i en samfundsmæssig sammenhæng.
- Bliver i stand til at anskue læreruddannelsen og sit fremtidige arbejde som lærer på baggrund af skolens samfundsmæssige betydning og betingelser.
- Bliver i stand til at identificere, analysere, vurdere og diskutere væsentlige betingelser for og perspektiver i udøvelsen af lærerprofessionen.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Skolen som institution i samfundet

- 1.1 Skolen som samfundsinstitution under skiftende økonomiske, politiske og sociale vilkår set i lyset af de værdier, forventninger og interesser, som knytter sig til undervisning og opdragelse.
- 1.2 Skolens og lærerens opgaver og ansvar i forhold til eleverne med deres forskellige sociale, etniske og kulturelle baggrund og levekår.
- 1.3 Forholdet mellem individ og samfund og skolens demokratiske rolle over for de udfordringer, som udviklingen i samfundet stiller.

2. Skolen som organisation

- 2.1 Skolen i sin politisk-styrelsesmæssige kontekst.
- 2.2 Skolen som arbejdende organisation med dens roller, forskrifter og kollegiale relationer.
- 2.3 Skolens og lærernes samarbejde med hjemmet, med andre offentlige instanser, med det øvrige uddannelsessystem og med det lokale samfund.

Indhold

Fagets central kundskabs- og færdighedsområder tilegnes ved at tilgodese følgende dimensioner:

- En samfundsinstitutionel og demokratisk dimension
- En professionsdimension
- En organisatorisk og kulturel dimension
- En samarbejds- og integrations dimension

Der kan fx arbejdes med følgende problemområder:

- skolen som samfundsinstitution og organisation
- skolens tilblivelse, identitet og demokratiske grundlag
- skolens og lærerens arbejde set i lyset af børns levekår i dagens samfund
- skolens demokratiske rolle i spændingsfeltet mellem individ og fællesskab i det moderne samfund
- skolens styring og formelle rammer for samarbejdet udadtil og indadtil

- lærerarbejdets vilkår, betydning og forandring i lyset af skiftende samfundsmæssige betingelser
- lærerens forpligtelser og ansvar i skolen set i lyset af forskellige politiske og ideologiske værdier
- lærerens samarbejdsrelationer i skolen og lærerens samarbejde med forældrene

Eksamen

Type: Mundtlig. Der er mulighed for gruppeeksamen

Varighed: 30 min. pr. studerende

Form: Samtale med udgangspunkt i skriftligt oplæg, der afleveres 1. maj.

Eksamensgrundlag:

CKF, studieordning samt Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:

- 1) et skriftligt oplæg

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

PÆDAGOGIK

Mål

Målet er, at den studerende bliver i stand til:

- At analysere og kritisk vurdere begreber, argumenter, teorier og forskningsresultater vedrørende opdragelse og undervisning.
- At diskutere og begrunde personlig og professionel stillingtagen til principielle og konkrete spørgsmål i forbindelse med opdragelse og undervisning i samfund og skole.
- At træffe beslutning om løsning af opdragelsesopgaver, bl.a. i forbindelse med værdi- og normkonflikter.
- At samtale og samarbejde med elever, forældre, kolleger, ledelse og andet personale om realiseringen af skolens opdragelses- og undervisningsformål.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Ved behandlingen af fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder skal følgende dimensioner i videst muligt omfang tilgodeses:

- 1.1 Den filosofiske dimension.
- 1.2 Den idehistoriske, socialhistoriske og kulturhistoriske dimension.
- 1.3 Den sociologiske og politologiske dimension.
- 1.4 Den juridiske dimension.
- 1.5 Den empiriske dimension.

2. Pædagogiske teorier og opfattelser med væsentlig betydning for dansk skole og uddannelse

- 2.1 Pædagogiske grundantagelser i forhold til undervisning og opdragelse.
- 2.2 Pædagogiske taksonomier.
- 2.3 Personer og bevægelser, som har haft markant betydning for skoleudviklingen i Danmark.
- 2.4 Æstetisk opdragelse, herunder betydningen af den praktiske og den musiske dimension.

3. Folkeskolen

- 3.1 Folkeskolens organisation, lovgrundlag og værdigrundlag aktuelt og historisk.
- 3.2 Folkeskolens forpligtelse til at samarbejde med forældrene.
- 3.3 Grundlaget for enhedsskolen, differentieringen og elevmedbestemmelsen.
- 3.4 Folkeskolens selekterende og kvalificerende funktioner.
- 3.5 Folkeskolens betingelser og opgaver i et komplekst, pluralistisk og differentieret samfund.
- 3.6 Folkeskolens opgaver over for børn med anden kulturel baggrund.

4. Alternative skoler

- 4.1 Forskellen på lovgrundlag og værdigrundlag for folkeskole og private skoleformer.
- 4.2 Forældres valg af skole.

5. Lærerprofessionen

- 5.1 Lærernes pligter og rettigheder.
- 5.2 Etiske aspekter i forbindelse med lærer-elev-samarbejdet og med lærer-forældre-samarbejdet.
- 5.3 Lærerens autoritetsgrundlag.

6. Institutions- og uddannelsessamfundet

- 6.1 Overgangen fra hjem til børneinstitution og skole og overgangen fra skole til anden uddannelse.
- 6.2 Skolen i informationssamfundet.
- 6.3 De politiske partiers skoledebat og uddannelsespolitik.

7. Den internationale dimension

7.1 Skole og uddannelse set i relation til globaliseringen og til internationalt samarbejde, herunder global undervisning og undervisning i menneskerettigheder og barnets rettigheder.

8. Pædagogisk forskning

8.1 Forskning og udviklingsarbejde.

8.2 Komparative internationale undersøgelser.

Indhold

Fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder tilegnes gennem arbejdet med problemområder, der vedrører opdragelse og undervisning. Der kan f.eks. arbejdes med:

- typiske, grundlæggende pædagogiske problemstillinger og dimensioner
- forskellige pædagogiske retninger og deres grundantagelser i forhold til opdragelse og undervisning, herunder også alternative skoler og deres uddannelsespolitiske betydning
- folkeskolens opgaver og funktion i en dannelsesmæssig- og kvalifikationsmæssig sammenhæng før, nu og i fremtiden.
- grundlæggende problemstillinger vedr. lærerens arbejde i skolen
- eksempler på pædagogisk forskning og udviklingsarbejde i Danmark og udlandet.

I forbindelse med 2. praktikperiode vælger de studerende et studieområde, som undersøges i praktikken. På grundlag heraf udarbejder de studerende en opgave, som fremlægges på holdet og godkendes af læreren.

Eksamen

Type: Mundtlig. Der er mulighed for gruppeeksamen.

Varighed: 30 min. pr. studerende

Form: Samtale med udgangspunkt i skriftligt oplæg, der afleveres 1. maj.

Grundlag: CKF, studieordning samt Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelser for indstilling til eksamen:

- 1) et skriftligt oplæg
- 2) en godkendt opgave

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

PSYKOLOGI

Mål

Målet er, at den studerende:

- Tilegner sig indsigt i psykologiens begreber, metoder, teorier, filosofi og empiriske resultater med henblik på en virksomhed som lærer.
- På et fagligt-psykologisk grundlag kan forholde sig til menneskers virkelighedsopfattelse, væremåde og handlemuligheder under forskellige livsvilkår, med henblik på vurdering af mulighederne for individers, grupper og organisationers udvikling.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

- Menneskets kognitive, emotionelle og sociale udvikling som forudsætning for læring og samvær. Børn, unge og voksne med særlige behov.
- Børns, unges og voksnes læring som den finder sted i skolen og i det videre uddannelses-, arbejds- og hverdagsliv.
- Personlighedsbegrebet som grundlag for at forstå individers lærings- og udviklingsmuligheder.
- Det sociale samspils betydning for læring og trivsel.
- Børns, unges og voksnes samspil med andre i gruppe, organisation og samfund. Betydningen af lærerens reaktions- og handlemåder.
- Filosofiske og erkendelsesteoretiske forudsætninger for vurdering af psykologiens anvendelsesmuligheder i lærerens arbejde.
- Psykologisk beskrivelse, analyse og vurdering af problemstillinger, der har relation til forskellige former for lærervirksomhed.

Indhold

Fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder tilegnes gennem arbejdet med problemområder, der vedrører menneskers adfærd, virkelighedsopfattelse, tænkning og interaktion med andre. Der kan f.eks. arbejdes med:

- psykologisk tænkning og metode
- emotionel og kognitiv udvikling
- identitetsdannelse og kultur
- socialt samspil og social kompetence, herunder også konfliktløsning og -bearbejdning.
- normalitet og afvigelse
- samarbejde i skolen

Faget samarbejder med dansk eller matematik, almen didaktik og praktik, jf. praktikordningen, almen didaktikordningen og studieordningen for de øvrige fag.

I relation til praktikken i 3. semester vælger studerende et studieområde, som undersøges i praktikken. På grundlag heraf udarbejder de studerende en opgave, som fremlægges på holdet og godkendes af læreren. Denne opgave kan samtænkes med 2. årsopgaven i almen didaktik, jvf. almen didaktikordningen og studieordningen for almen didaktik.

Eksamen

- Type: Mundtlig. Der er mulighed for gruppeeksamen.
- Varighed: 30 min. pr. studerende
- Form: Samtale med udgangspunkt i skriftligt oplæg, der afleveres, når seminarieret ved opslag angiver dato.
- Grundlag: CKF, studieordningen, Redegørelse for eksamensgrundlaget.
- Betingelse for indstilling til eksamen:
1 godkendt opgave i faget.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen

ALMEN DIDAKTIK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Teoretisk og praktisk kompetence i selvstændigt at kunne træffe og begrunde valg i forbindelse med planlægning, tilrettelæggelse, vurdering og videreudvikling af undervisning og læringsaktiviteter.
- Forudsætninger for at anvende den tilegnede kompetence differentieret i forhold til elever med forskellige forudsætninger og i forhold til andre parter i og uden for skolen og under skiftende vilkår og forudsætninger.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

- Forholdet mellem dannelse og uddannelse.
- Dannelses- og kvalifikationsteorier af betydning for folkeskolens opgave.
- Videnskabsteoretiske og samfundsteoretiske synsvinkler i forhold til skolens virksomhed.
- Undervisning og læring i forhold til forskellige erkendelsesformer og i forhold til praktisk og musisk virksomhed.
- Skolens værdigrundlag, opgaver og indhold - historisk, aktuelt og i forhold til fremtidsmuligheder.
- Centralt og lokalt fastsatte formål og mål for skolefagene som grundlag for læreres fortolkning og handling og for læreres og elevers samarbejde om den konkrete undervisning.
- Didaktiske overvejelser i forbindelse med undervisningsindhold. Dette indholds organisering, behandling og perspektivering i skolefag, tværgående emner og problemstillinger og i vekselvirkningen herimellem.

- Grundlæggende synspunkter på differentiering i skolen. Muligheder og vanskeligheder i forbindelse med undervisningsdifferentiering i praksis.
- Læreres opgaver i forbindelse med elevernes medbestemmelse og forberedelse til deres aktive deltagelse i et demokratisk samfund.
- Skolens organisation som ramme for undervisning og læringsaktiviteter i samarbejdet om og på skolen mellem lærere, elever, ledelse og forældre, herunder klasselærerens særlige opgaver.
- Kriterier for anskaffelse, fremstilling og brug af forskellige former for undervisningsmidler, herunder informations- og kommunikationsteknologi.
- Intern og ekstern evaluering af undervisning og læringsaktiviteter med henblik på udvikling af kvaliteten i elevernes læring og skolens arbejde.

Indhold

Fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder tilegnes gennem arbejdet med problemområder, der relaterer sig til begrundelser for planlægning, tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisning.

Der lægges vægt på didaktiske problemstillinger knyttet til de studerendes liniefag og praktikken. I denne proces videreudvikles de studerendes forståelse for eget pædagogisk ståsted og dannelsesideal, så de selvstændigt og i samarbejde med andre kan træffe begrundede didaktiske valg samt kommunikere og konstruere teori om undervisning og læringsaktiviteter. Refleksion over praktikken spiller her en vigtig rolle.

Faget indeholder både en teoretisk og en praktisk dimension, som udvikles i samarbejde med liniefagene på søjle A og søjle C.

Faget læses på 2. årgang på hold, der er dannet ud fra liniefagssøjle A (de eksisterende stamhold med dansk eller matematik). På 3. årgang læses faget på hold, der er dannet ud fra liniefagssøjle C.

Almen didaktik på 2. årgang

Faget samarbejder med dansk eller matematik, psykologi og praktik, jvf. almen didaktikordningen, praktikordningen og studieordningen for de øvrige fag.

Der arbejdes med problemområder, der åbner for grundlæggende almen didaktiske problemstillinger og kategorier. Disse ses og perspektiveres i forhold til liniefagets fagdidaktiske synsvinkler og i forhold til psykologiske problemstillinger.

Der kan f.eks. arbejdes med:

- dannelsesideal og dannelses teorier
- grundlæggende didaktiske kategorier og deres indhold
- undervisningsdifferentiering og elevmedbestemmelse
- undervisning og læring

I relation til praktikken i 3. semester planlægger de studerende et begrundet undervisningsforløb i dansk eller matematik med overvejelser over undervisningsdifferentiering og elevernes medbestemmelse.

Med udgangspunkt i det gennemførte forløb og praktikobservationerne udarbejder de studerende efterfølgende en 2. årsopgave. Opgaven skal indeholde følgende elementer:

- den begrundede plan
- beskrivelse af praksis
- refleksioner over praksis + perspektiveringer

Opgaven fremlægges på holdet og godkendes af læreren. Der er deltagelses- og afleveringspligt. Opgaven kan integreres med opgaven i psykologi.

Almen didaktik på 3. årgang.

Med liniefaget som eksemplarisk udgangspunkt videreudvikles de studerendes didaktiske kompetence. Videnskabsteoretiske problemstillinger inddrages i drøftelserne.

Der kan f.eks. arbejdes med:

- årsplaner
- fagets rolle i tværgående emner og problemstillinger
- kritisk analyse og vurdering af undervisningsmidler til faget, herunder også IKT.
- intern og ekstern evaluering.

I forbindelse med praktikken på 3. årgang og i samarbejde med liniefaget udarbejder, gennemfører og efterbearbejder de studerende et begrundet undervisningsforløb i deres fag i folkeskolen. Den begrundede plan afleveres før praktikken på 3. årgang og er udgangspunkt for eksamen i almen didaktik.

Eksamen

Type: Mundtlig. Der er mulighed for gruppeeksamen.

Varighed: 30 minutter pr. studerende

Form: Skriftlig opgave (undervisningsplanen). Der tages udgangspunkt i den begrundede undervisningsplan. Eksamen skal indeholde refleksioner over planen og den gennemførte undervisning med inddragelse af pædagogisk og didaktisk teori samt praksiserfaringer; praksiserfaringer skal være baseret på systematiske observationer og undersøgelser i praktikken og indeholde kritiske refleksioner over undervisningens kvalitet og forslag til videreudvikling.

Den tilknyttede liniefagslærer er bi-eksaminator.

Grundlag: CKF, studieordning, Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

Godkendt 2. årsopgave og afleveret skriftlig opgave.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

DANSK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Viden om sprog, sprogbrug og sprogundervisning, færdighed i mundtlig og skriftlig kommunikation.
- Viden om tekstteori og litteraturpædagogik, færdighed i litteratur- og tekstforståelse.
- Viden om læsning, læseteorier, børns læseudvikling og kendskab til metoder til læseundervisning.
- Viden om trykte og elektroniske medier, kendskab til medieteori og mediepædagogik.
- Kendskab til nordiske nabosprog og nabosprogsdidaktik.
- Færdighed i at udføre og undervise i forskellige skriftformer og i at vurdere den visuelle form i håndskrevne, trykte og elektroniske skrifter.
- Viden om og færdigheder i mundtlig fremstilling og hensigtsmæssig stemme- og sprogbrug.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Sprog og sprogundervisning

- 1.1 Sprog og sprogbrug, herunder sprogets opbygning, funktion og virkemidler, sproglige normer og sprogformer.
- 1.2 Børns sprogtilegnelse og sprogudvikling.
- 1.3 Dansk som andetsprog og viden om tosprogethed.

2. Litteratur og litteraturundervisning

- 2.1 Ældre og nyere litteratur for børn og voksne med hovedvægten lagt på dansk og anden nordisk litteratur.
- 2.2 Tekstforståelse og tekstproduktion ud fra viden om genrer og virkemidler, æstetiske, etiske og historiske dimensioner.
- 2.3 Perspektivering af litterære tekster ud fra kundskaber om dansk og anden nordisk litteratur- og kulturhistorie.
- 2.4 Litteraturteoretiske og litteraturpædagogiske grundsyn og metoder.
- 2.5 Børns tilegnelse og brug af litteratur i og uden for undervisningen.

3. Læsning og læseundervisning

- 3.1 Forskellige teorier om læseudvikling og læseprocesser.
- 3.2 Samspillet mellem skrive- og læseudvikling samt forskellige former for stave- og læsevanskeligheder.

- 3.3 Forskellige læsemetoder, forståelses- og afkodningsstrategier.
- 3.4 Den fortsatte læseudvikling og læseundervisning, forskellige læseteknikker og læseformål.
- 3.5 Arbejde med egen læseudvikling.

4. Medier og medieundervisning

- 4.1 Kommunikationsformer i trykte medier og i elektroniske billed- og lydmedier, herunder informations- og kommunikationsteknologi.
- 4.2 Medieanalyse og medieproduktion, mediernes sprog og genrer samt børn og unges brug af medier i og uden for undervisningen.
- 4.3 Mediers æstetiske, etiske og historiske dimensioner.
- 4.4 Medieundervisning, herunder iagttagelse og anvendelse af forskellige udtryksformer inden for fiktive og ikke-fiktive genrer.

5. Mundtlig og skriftlig kommunikation

- 5.1 Mundtlig interaktion i skolen med særligt henblik på lærerens rolle som sproglig vejleder.
- 5.2 Arbejde med sproglig stil og korrekthed, færdighed i skrivning i forskellige genrer med vægt på skriveprocessens faser og med henblik på lærerens rolle som sproglig vejleder.

6. Skrivning og skriveundervisning

- 6.1 Skriftens kulturhistoriske og nutidige betydning.
- 6.2 Håndskrivningsprocessen og ergonomiske forhold ved håndskrivnings- og computerarbejde.
- 6.3 Færdighed i at skrive de basale håndskriftformer og i skrivning på tastatur.
- 6.4 Tekstopsætning og layout, æstetisk og funktionelt.
- 6.5 Undervisning i håndskrivning og brug af elektronisk skrift i skolen.

7. Retorik

- 7.1 Forskellige former for sprogbrug samt samspillet mellem tale og kropssprog.
- 7.2 Oplæsning og fri mundtlig fremstilling. Den mundtlige fortælling i fri og bunden form.
- 7.3 Stemmeorganernes bygning og funktion.
- 7.4 Børns sproglige og talemæssige dysfunktioner.
- 7.5 Orientering af de studerende om stemmeproblemer og om mulighederne for at afhjælpe dem.

8. Fagdidaktik

- 8.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 8.2 Viden om faget dansk som et identitetsskabende og kulturbærende fag der bygger på æstetisk, etisk og historisk forståelse.
- 8.3 Viden om fagets mål, indhold og læringsaktiviteter i en helhedspræget og differentieret danskundervisning.
- 8.4 Analytisk og produktivt arbejde med undervisningsmaterialer til dansk, såvel trykte som elektroniske.

Undervisningen, herunder vejledningen, skal - tillige med de studerendes selvstudium - opfylde fagets mål.

Fagets forskellige indholdsområder - beskrevet i CKF - integreres i mindst 5 studiemønstre, der hver for sig lægger hovedvægten på et eller flere indholdsområder. To af studiemønstrene tilgodeser henholdsvis indholdsområderne "skrivning" og "retorik".

De studerende udarbejder 3 obligatoriske opgaver inden for forskellige områder af faget :

- 1) Den studerende udarbejder og får godkendt en skriftlig opgave om et emne inden for området "sprog og sprogundervisning", hvori indgår analyse af børneproducerede tekster.
Omfang max. 5 sider pr. studerende (plus 2,5 sider pr. yderligere studerende ved gruppearbejde; max. 3 studerende pr. gruppe).
- 2) Den studerende udarbejder og får godkendt en skriftlig opgave om et læsepædagogisk relevant emne inden for begynderundervisningen i området "læsning og læseundervisning". I opgaven skal den studerende vurdere et tekstudvalg danskfagligt og læsepædagogisk i forhold til de 5-9 årige, under inddragelse af relevant læseteori.
Omfang max. 5 sider pr. studerende (plus 2,5 sider pr. yderligere studerende ved gruppearbejde; max. 3 studerende pr. gruppe).
- 3) Den studerende udarbejder og får godkendt en mundtlig fremlæggelse af et med læreren aftalt emne inden for området "medier og medieundervisning".
Omfang 30 min. pr. studerende (plus 15 min. pr. yderligere studerende ved gruppearbejde; max. 3 studerende pr. gruppe).

Eksamen

Type: skriftlig centralt stillet prøve
                          mundtlig prøve

Varighed: skriftlig: fastsættes af Undervisningsministeriet
                          mundtlig: 60 min. pr. studerende (max. 3 studerende pr. gruppe)

Form: skriftlig: centralt stillet
mundtlig: den studerende har (som grundlag for b-delen af den mundtlige eksamen, se senere) udarbejdet en skriftlig opgave inden for området "litteratur og litteraturundervisning"; opgavens mere specifikke indhold defineres af den studerende, men skal godkendes af læreren - og opgaven skal indeholde analyser af litterære tekster samt litteratur- og læsepædagogiske overvejelser i forhold til folkeskolen; omfang max. 10 sider pr. studerende (plus 5 sider pr. yderligere studerende ved gruppearbejde; max. 3 studerende pr. gruppe); opgaven skal ligeledes indeholde angivelser af, hvad den studerende mere specifikt ønsker at uddybe og perspektivere mundtligt ved eksamen.
Den mundtlige eksamen omfatter en a-del og en b-del:
a-delen: den studerende trækker et spørgsmål inden for et eller flere af de 4 opgivne områder i læst og/eller ulæst tekst
b-delen: den studerende indleder med at uddybe og perspektivere dele af den skriftlige opgavens indhold - derefter diskussion på baggrund af oplæg og opgave.
Der gives 60 min. forberedelsestid; der bruges 30-50 % af den effektive eksaminationstid til a-delen.

Grundlag: Grundlaget for den skriftlige eksamen er alle de for danskfaget opstillede centrale kundskabs- og færdighedsområder (CKF). Som grundlag for den mundtlige eksamens a-del opgives på baggrund af studiemønstrene – bortset fra "skrivning" og "retorik" – et fællespensum godkendt af læreren, der tilsammen dækker følgende 4 indholdsområder således:

- 1) "sprog og sprogundervisning" (omfang : 1000-1200 normalsider)
- 2) "litteratur og litteraturundervisning" (omfang : 1000-1200 normalsider plus 20 værker)
- 3) "læsning og læseundervisning" (omfang : 1000-1200 normalsider plus eksempler på læsetekster beregnet på de 4 forløb i folkeskolen)
- 4) "medier og medieundervisning" (omfang : 1000-1200 normalsider plus eksempler på forskellige medietekster)

Eksamensgrundlaget for den mundtlige eksamens b-del : den studerendes skriftlige opgave inden for området "litteratur og litteraturundervisning".

Betingelser for indstilling til eksamen: Tre godkendte indstillingsopgaver. Skriftlig opgave i forbindelse med området ”Litteratur og litteraturundervisning”, hvor emnet er godkendt af læreren. Alle opgaver afleveret indenfor de af seminariet fastsatte tidsrammer.

Der gives 2 karakterer efter 13-skalaen.

Den studerendes skriftlige og mundtlige fremstillingsform indgår som et element i bedømmelsen.

ENGELSK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Sikkerhed i at forstå talt og skrevet engelsk og i at udtrykke sig mundtligt og skriftligt.
- Viden og bevidsthed om sprog og sprogbrug samt færdighed i at analysere og beskrive sprog.
- Viden om kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande samt færdighed i at undersøge sammenhænge mellem sprog og kultur.
- Færdighed i at orientere sig om omverdenen ved hjælp af engelsk som internationalt kommunikationsmiddel, især i tværfaglige sammenhænge.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Sprogfærdighed og sprogtilegnelse

1.1 Lytteforståelse gennem mødet med engelsk brugt som modersmål i forskellige regionale og sociale varianter samt som internationalt kommunikationsmiddel.
Lytteprocesser og lyttestrategier på fremmedsprog.

1.2 Læsning og analyse af et bredt spektrum af tekster, herunder lyd og billede.
Læseprocesser og læsestrategier på fremmedsprog.

1.3 Mundtlig udtryksfærdighed og kommunikationsstrategier.

1.4 Skriftlig udtryksfærdighed og skrivepædagogik, der inddrager processkrivning og tekstbehandling.

1.5 Strategier til ordforrådstilegnelse.

1.6 Brug af hjælpemidler i form af elektroniske medier, informations- og kommunikationsteknologi, ordbøger og håndbøger.

2. Sprog og sprogbrug

2.1 Beskrivelse og analyse af et bredt udvalg af tekster med henblik på bevidstgørelse om forskellige teksttyper, genrer og stillag samt tekstens indre sammenhæng.

2.2 Semantik, ordforråd, grammatik, udtale og intonation.

- 2.3 Kriterier for udvælgelse af grammatisk stof. Sammenligning af grammatiske fremstillinger på forskellige niveauer.
- 2.4 Beskrivelse, analyse og vurdering af elevsprog.
- 2.5 Sammenligning mellem engelsk og dansk sprog og sprogbrug.

3. Kultur- og samfundsforhold

- 3.1 Fremmed kultur relateret til egen kultur. Kulturforståelse og interkulturel kompetence.
- 3.2 Tekster på engelsk, der behandler emner af universel og global karakter.
- 3.3 Forskellige typer tekster om engelsktalende lande, der belyser kultur- og samfundsforhold, herunder natur- og miljøforhold.
- 3.4 Engelsksproget børne- og ungdomslitteratur.

4. Fagdidaktik

- 4.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 4.2 Teorier om sprogtilegnelse.
- 4.3 Kriterier for valg af og fremstilling af undervisningsmaterialer og andre hjælpemidler. Informations- og kommunikationsteknologi som undervisningsmiddel.
- 4.4 Aktivitetstyper og arbejdsformer, f.eks. de praktisk-musiske, der udvikler forskellige aspekter af elevens sprogfærdighed og udvikler selvstændige læreprocesser.

De studerende tilegner sig faglig og fagpædagogisk viden, indsigt og færdigheder som nødvendige forudsætninger for at kunne fungere som engelsklærer, sproglig og faglig vejleder og sproglig model.

Faget tilrettelægges således, at samspillet mellem viden om sprog og kommunikation, den kulturelle dimension, de studerendes eget sprogstudium og udviklingen af fagdidaktisk bevidsthed styrkes.

Studiet organiseres i en række tematiske forløb. Ét af disse temaer skal omhandle børne- og/eller ungdomskultur.

I løbet af studiet afleveres 3 større opgaver (vejledende længde: 8 sider), af hvilke mindst én skal være fagdidaktisk. Alle fagets CKF-områder skal behandles i én eller flere af disse opgaver, som afleveres fortløbende efter aftale mellem det enkelte hold og læreren.

Det er en betingelse for indstilling til eksamen, at de 3 opgaver er bedømt og godkendt internt.

Eksamen

Type: Skriftlig centralt stillet prøve
Mundtlig prøve

Varighed: Skriftlig: fastsættes af undervisningsministeriet
Mundtlig: 60 min. pr. studerende

Form: For mundtlig prøve:

- individuelt emne med udgangspunkt i et skriftligt oplæg; emnet skal formuleres inden for kultur- og samfundsforhold. Blandt de opgivne tekster

vælger den studerende ca. _ side til oplæsning. Der drages paralleller til fælles læst stof.

- et lodtrukket spørgsmål inden for CKF's sprog og sprogbrug med udgangspunkt i elevproducerede tekster og evt. andet tekstmateriale
- en samtale på engelsk om en ekstemporaltekst med henblik på indholdsmæssig, sproglig og kulturel forståelse
- en kort redegørelse på engelsk for hovedindholdet af den studerendes større fagdidaktiske opgave. Der kan stilles opklarende spørgsmål.

Der gives forberedelsestid.

Grundlag: CKF, studieordning, Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

Individuelt emne med skriftligt oplæg (omfang ca. 5 sider), 3 opgaver jfr. studieordningen.

Afløsning: Kan finde sted inden for fonetik, ved deltagelse i kursus med mødepligt.

Der gives 2 karakterer efter 13-skalaen, 1 for den skriftlige prøve og 1 for den mundtlige prøve.

HISTORIE

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Viden om fagets teori og metoder.
- Indsigt i en række væsentlige emner og temaer, der er fordelt i tid og rum.
- Indsigt i egen og andres kulturer.
- Indsigt i samtidens problemstillinger, således at den studerende opnår forståelse af samspillet med både fortidstolkning og fremtidsforventning.
- Færdighed i mundtligt og skriftligt at formulere faglige og tværfaglige problemstillinger, analysere det faglige indhold og argumentere for tolkning i historisk sammenhæng.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Teorier og metoder

1.1 Historiefagets teori, didaktik og metoder, herunder problemformulering, kildekritisk analyse og syntesedannelse.

1.2 Metoder fra andre samfundsvidenskaber som sociologi, antropologi, politologi og økonomi.

1.3 Fagets videnskabsteoretiske placering.

2. Emner og temaer

- 2.1 Samtidens samfund og problemstillinger samt emner og temaer fra forskellige perioder og samfundstyper, fordelt på geografiske områder, således at både det internationale, det regionale og det lokale samfund behandles.
- 2.2 Menneskers vilkår som afhængige af køn og klasse, generation og etnisk kultur.
- 2.3 Menneskenes samfund som afhængige af og indgribende i naturen. Kulturmøder og kulturudveksling.
- 2.4 Politiske ideologier og deres indvirken på politisk praksis.
- 2.5 Forskellige forsøg på at skabe sammenhæng i og overblik over historiske forløb.
- 2.6 Forklaringer på forandringsprocesser og samfundsmæssig kontinuitet.

3. *Fagdidaktik*

- 3.1 Teoridannelser om undervisning, bl.a. forholdet mellem skolefag og videnskabsfag, historie og fiktion, historie og børn, børns historieforståelse, historie og dannelse.
- 3.2 Bestemmelser for faget historie i folkeskolen, skolefagets historie og skolefaget i andre kulturer.
- 3.3 Strukturering og formidling af historisk indsigt i mundtlig og skriftlig form.
- 3.4 Praktisk-musiske arbejdsformer som dramatisering, rekonstruktion og fortælling. Planlægning af ekskursioner og museumsundervisning.
- 3.5 Fagets hjælpemidler, herunder billedmedier og informations- og kommunikationsteknologi.

Indhold

Der arbejdes med udgangspunkt i en række overordnede fælles emner/temaer fordelt i tid og rum.

I alt minimum 4 overordnede emner/temaer under studieforløbet - vægtet således:

- ét emne/tema skal være ikke-europæisk eller inddrage ikke-europæiske forhold.
- ét emne/tema skal tillægges et fagdidaktisk perspektiv i samarbejde med den tilknyttede lærer i

Almen Didaktik efter de studerendes behov. I planlægningen sikres en sammenhæng med praktikken til udvikling af nye og relevante emner/materialer for en historieundervisning i folkeskolen; dette forløb afsluttes med afløsning.

- det sidste emne/tema tilknyttes hovedsageligt de studerendes skriftlige opgave. Denne skriftlige opgave skal indeholde en problemstilling, en uddybet redegørelse for ét af de spørgsmål, der indgår i problemstillingen, samt en fyldestgørende litteratur- og materialeoversigt (max. 20 sider). Falder valg af emne inden for det fælles gennemgåede, skal der være tale om en kvalitativ udbygning, udtrykt gennem problemstilling/hovedsigte og anvendt materiale.

I tilknytning til det enkelte emne/tema fordyber den studerende sig i et selvvalgt emne med dertil hørende individuelt materiale. Det selvstændige forløb afsluttes med en mundtlig fremlæggelse - støttet af et kort skriftligt oplæg. Endvidere formulerer den studerende 1-2 eksamensspørgsmål fordelt på de enkelte emner/temaer. I studieforløbet formuleres i alt 8 eksamensspørgsmål fordelt på de enkelte emner/temaer.

Inden for rammerne af CKF kan der tillige tilbydes kortere kursusforløb, ekskursioner og byvandring i lokalområdet.

Eksamen

Type: Mundtlig (der er mulighed for gruppeeksamen i den skriftlige opgave).

Varighed: 60 min. pr. studerende.

Form: Eksamen består af 2 dele (ca. 30 minutter pr. del)
- et af den studerende formuleret - og af læreren godkendt - lodtrukket spørgsmål, hvortil der gives forberedelsestid
- en uddybende samtale med udgangspunkt i den skriftlige opgave.

Grundlag: CKF, studieordning, Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

Et afløst fagdidaktisk forløb, godkendte selvvalgte emner/problemstillinger med individuelt pensum inden for de øvrige emner/temaer, 8 eksamensspørgsmål samt et godkendt emne med tilhørende problemstilling for den skriftlige opgave.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen. Karakteren bygger på en samlet vurdering af prøven; det skriftlige arbejde indgår i bedømmelsen.

KRISTENDOMSKUNDSKAB/RELIGION

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig indsigt i:

- Kristendommen, dens grundbegreber, karakteristiske udtryk og betydning i kulturel og social sammenhæng.
- Andre religioner, deres grundbegreber, karakteristiske udtryk og betydning i kulturel og social sammenhæng.
- Filosofiske og etiske problemstillinger, som de kommer til udtryk i den måde, mennesker tolker tilværelsen på i religion, filosofi og kunst.
- Kristendoms- og religionsundervisningens historie og status i dansk skoletradition.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Stofområder, temaer og metoder

1.1 Kristendommens baggrund, tilblivelse og hovedtanker, dens forskellige udtryk i f.eks. ritualer, symboler, hverdagsliv og kunst. Forskellige kristendomsopfattelser og deres betydning i sammenhæng med udviklingen i europæisk kultur.

- 1.2 Andre religioner, deres oprindelse og hovedtanker, deres betydning i nutidig kulturel og social sammenhæng og deres forskellige udtryk i f.eks. ritualer, symboler, hverdagsliv og kunst. Religiøse strømninger af betydning for nutidens livssyn.
- 1.3 Religionsfaglige metoder, herunder analyse og fortolkning af tekster og andet kildemateriale og sammenligning af forskellige religioner og livsopfattelser.
- 1.4 Formulering og formidling af kristendommens og andre religioners selvforståelse.
- 1.5 Livsfilosofi og etik. Aktuelle og centrale tilværelsesspørgsmål, der vedrører den enkelte, forholdet til medmennesket, til samfundet og til naturen.
- 1.6 Formulering og bearbejdelse af religiøse, filosofiske og etiske spørgsmål, som er væsentlige for skolens elever, og som kan udfordres og kvalificeres i mødet med det faglige kundskabsstof.

2. Fagdidaktik

- 2.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 2.2 Kristendoms- og religionsundervisningens sigte, muligheder og problemer i skolen. Samspejlet mellem fagdidaktiske og almenpædagogiske spørgsmål. Det faglige indholds betydning for børns og unges selvforståelse, kulturelle identitetsdannelse og tilværelsesopfattelse.
- 2.3 Begrundelse, planlægning, udførelse og evaluering af undervisning i og med faget under anvendelse af forskellige arbejdsformer, herunder praktisk-musiske samt informations- og kommunikationsteknologi, og således at der etableres et møde mellem centralt fagligt stof og elevernes verden.

Indhold

1. Fordybelser i kristendommens bibelske grundlag. Sammenhængende læsninger i evangelierne og af Paulus med henblik på sammenfatning af hovedbegreberne og indblik i historiske forhold.
2. Intensiv beskæftigelse med udvalgte perioder fra kristendommens historie. Hovedskikkelser og hovedbegivenheder i perioden. De grundlæggende tænkemåder. Inddragelse af hverdagslivet og tidens kunst, ritualer og symboler.
3. Store tænkere og deres inspiration til nutidsmennesker. Aktuelle værdispørgsmål og overvejelser over etik, menneskesyn og livsgrundlag.
4. Den moderne dansker og traditionen. Tro, ateisme, det søgende menneske. Religiøse miljøer i Danmark i dag; f.eks. folkekirken, frikirker, New Age, Islam.
5. Uddybende arbejde med Islam. Oprindelsen, grundbegreber, historie, betydning i dag. Forholdet mellem Islam og kristendommen. Muslimske kultur og dansk kultur. Problemer og inspirationer i et flerkulturelt samfund. Religionsundervisningens muligheder i den forbindelse.
6. Andre religioner, fx hinduisme og buddhisme. Grundbegreber, eksistensforståelse og menneskesyn, historie og betydning i dag.
7. Hovedbegreber i kristendommen. Forsøg på en dogmatisk sammenfatning af hvad kristendom er i sammenligning med andre religiøse tænkemåder. Myter og symboler, højtider og fester.

8. Eventuel indføring i den nordiske mytologis vigtigste fortællinger og disse fortællingers betydning i dansk skoletradition.
9. Kendskab til og analyse af danske salmer og sange.
10. Kristendoms- og religionsundervisningens historie. Fagets aktuelle sigte og debatten herom. Konkret viden og debat om fagets muligheder og problemer i skolen.
11. Fortløbende didaktiske overvejelser i forbindelse med emnerne. Analyse og valg af undervisningsmaterialer. Udformning af konkrete undervisningsforløb. Fortælletræning og øvelser i at filosofere. Praktisk-musiske udtryk i religionsundervisningen. Grundlæggende kendskab til IKT-mulighederne i faget.

Eksamen

Type: En mundtlig prøve. (Der er mulighed for gruppeeksamen).

Varighed: 60 minutter pr. studerende.

Form: Eksamen består af 2 dele (ca. 30 min. pr. del):

1. En samtale ud fra et lodtrukket spørgsmål, som er udarbejdet i samråd med de studerende. Spørgsmålene er fordelt ved forhåndslodtrækning og tildeles umiddelbart før en forberedelsestid på 30 min.
2. En samtale ud fra en skriftlig opgave, hvis emne ligger inden for studieordningens indholdsområder og er godkendt af læreren.

Grundlag:

- CKF, studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget.
- De udarbejdede spørgsmål, som falder inden for de gennemførte studieforløb (1-3 spørgsmål pr. forløb) og som tager udgangspunkt i en kortere tekst (1-3 sider) og/eller andet materiale.
- Den skriftlige opgave på max. 15 sider, som skal indeholde skitse til undervisningsforløb.

Betingelse for indstilling til eksamen:

Den ovenfor nævnte opgave.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen. Karakteren bygger på en samlet vurdering, hvori det skriftlige arbejde indgår.

SAMFUNDSFAG

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Kendskab til politologisk, økonomisk og sociologisk teori og metode samt videnskabs-teoretiske indfaldsvinkler til studiet af samfundsforhold.
- Viden om og indsigt i lokale, regionale og internationale samfundsforhold og -forandringer.
- Grundlag for at analysere strukturer, aktører og processer i forskellige menneskelige fællesskaber.
- Grundlag for at analysere såvel menneskets rolle og funktion i sociale, politiske og økonomiske sammenhænge som de menneskelige fællesskabers betydning og position for den enkelte.
- Grundlag for kritisk at analysere nationale og internationale begivenheder og tage begrundet stilling hertil.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Samfundsfaglig teori og metode

- 1.1 Filosofiske og videnskabsteoretiske indfaldsvinkler til studiet af menneske og samfund.
- 1.2 Teorier og perspektiver fra sociologi, politologi og økonomi.
- 1.3 Principper for udvælgelse af metoder, begreber og modeller i behandlingen af et fagligt stofområde og skriftlig og mundtlig begrundelse for valg af disse.
- 1.4 Kvantitative og kvalitative undersøgelses- og dokumentationsmetoder knyttet til empiriske undersøgelser.

2. Faglige genstandsområder

Konflikt, samarbejde og integration fra individniveau til globalt niveau belyst gennem:

- 2.1 Sociale grupperinger og deres samspil. Levevilkår. Normer og værdier. Kultur. Uddannelse og kommunikation.
- 2.2 Politiske systemer, demokrati og demokratiske processer. Politisk socialisering og menneskerettigheder. Velfærdsstater og velfærdssamfund.
- 2.3 Økonomiske systemer, udviklingstendenser og interesser. Produktion og forbrug. Teknologisk udvikling. Arbejdsmarkedsforhold.
- 2.4 Internationale forhold i globalt perspektiv, internationale aktører, de modsatrettede tendenser mellem globalisering og lokal fokusering. Aktuelle sikkerhedsproblemer. Danmarks og Europas placering i verden. Global udvikling og uligheder.
- 2.5 Samfund og naturgrundlag. Ressourcer. Produktions- og forbrugsmønstres miljøeffekter. Energi og energiforbrug. Forskellige natursyn.

3. Fagdidaktik

- 3.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 3.2 Metodiske og didaktiske indfaldsvinkler til undervisningen i skolefaget samfundsfag og samspillet mellem samfundsfaglige problemstillinger og pædagogiske synsvinkler.
- 3.3 Principielle og metodiske problemer ved formidling, oplysning og undervisning om samfundsforhold og samfundsforandringer, herunder indblik i forskellige dannelsessyn.

- 3.4 Kriterier for udvælgelse af forskellige typer stof og undervisningsmaterialer. Brug af informations- og kommunikationsteknologi.
- 3.5 Planlægning og gennemførelse af udadrettede aktiviteter, herunder studierejser, institutions- og virksomhedsbesøg.

Indhold

Foruden de nævnte CKF-faglige genstandsområder præciseres, at politiske ideologier og beslutningsprocesser er væsentlige områder for faglig fordybelse.

Desuden vægtes emner vedrørende fritid og medier til forståelse af informationssamfundet.

I studieforløbet udarbejdes 2 skriftlige opgaver, hvor mindst 2 af fagets 4 discipliner – politologi, økonomi, sociologi og international politik – indgår. Det er ikke muligt at lade de samme discipliner indgå i begge skriftlige opgaver, dog må 1 af disciplinerne indgå i begge skriftlige opgaver. Omfang for skriftlige opgaver: max 20 sider.

Der arbejdes med fagdidaktik i forbindelse med de fire faglige discipliner. Der lægges særlig vægt på inddragelse af IT.

Eksamen

Type: Mundtlig (der er mulighed for gruppeeksamen; max. 3 studerende)

Varighed: 60 min. pr. studerende

Form: mundtlig eksamen omfatter en a-del og en b-del
a-delen:
3-5 lærerstillede samfundsfaglige spørgsmål med udgangspunkt i én af de 2 skriftlige opgaver efter eget valg.
Der gives forberedelsestid.
b-delen:
Et kort skriftligt oplæg med fagdidaktiske overvejelser over et undervisningsforløb i samfundsfag i folkeskolen.

Grundlag: CKF, studieordning, Redegørelse for eksamensgrundlaget, 1 skriftlig opgave efter eget valg (max. 20 sider), et kort skriftligt fagdidaktisk oplæg (2-5 sider).

Betingelser for indstilling til eksamen:

2 skriftlige opgaver, hvor mindst 2 af fagets discipliner indgår i hver opgave, samt et kort skriftligt fagdidaktisk oplæg. Emnerne skal godkendes af læreren.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

TYSK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Sikkerhed i at forstå talt og skrevet tysk samt i at udtrykke sig mundtligt og skriftligt.
- Viden og bevidsthed om sprog og sprogbrug samt færdighed i at analysere og beskrive sprog.
- Viden om kultur- og samfundsforhold i det tyske sprogområde samt færdighed i at forstå og vurdere tekster og andre medieprodukter på baggrund af den historiske og kulturelle udvikling.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Sprogfærdighed og sprogtilegnelse

- 1.1 Lytte- og læseforståelse samt lytte- og læsestrategier.
- 1.2 Analyse og vurdering af tekster og andre udtryksformer, herunder billede og lyd.
- 1.3 Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed samt kommunikationsstrategier.
- 1.4 Refleksioner over egen sprogtilegnelse med henblik på lærerens rolle som sproglig vejleder.
- 1.5 Brug af hjælpemidler i form af elektroniske medier, informations- og kommunikationsteknologi, ordbøger og håndbøger.

2. Sprog og sprogbrug

- 2.1 Tekstlingvistik med henblik på forståelse af sprogets variationsmuligheder, herunder forskellige stillag, genrer og teksttyper.
- 2.2 Sprogets opbygning og brug, herunder udtale og ordforråd.
- 2.3 Kriterier for udvælgelse af grammatisk stof og sammenligning af forskellige grammatiske fremstillinger.
- 2.4 Beskrivelse, analyse og vurdering af elevsprog.
- 2.5 Sammenligning mellem tysk og dansk sprog og sprogbrug.

3. Kultur- og samfundsforhold

- 3.1 Levevilkår og livsformer med henblik på udvikling af interkulturel kompetence.
- 3.2 Nutidige kultur- og samfundsforhold i historisk og geografisk perspektiv. Skønlitteratur, herunder ungdomslitteratur, sagprosa og andre udtryksformer.

4. Fagdidaktik

- 4.1 Skolefagets begrundelse, indhold og udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 4.2 Tyskfagets rammer og vilkår i en kulturel og samfundsmæssig sammenhæng.
- 4.3 Teorier om sprogtilegnelse.
- 4.4 Analyse og vurdering af undervisningsmateriale, herunder informations- og kommunikationsteknologi.

4.5 Arbejdsmetoder og samarbejdsformer, der støtter selvstændige læreprocesser, herunder praktisk-musiske udtryksformer.

Indhold

Liniefagets forskellige indholdsområder, beskrevet i de centrale kundskabs- og færdighedsområder, integreres i et helhedssyn på sprog og kultur, tilegnelse og formidling.

Studiet omfatter mindst 5 studiemønstre i form af tematiske forløb, der hver for sig lægger hovedvægten på et eller flere indholdsområder.

Med henblik på at fremme faglig fordybelse, systematisk selvvirksomhed og samarbejde indgår i tilknytning til studiemønstrene flg. semesteropgaver:

- en opgave inden for området sprogfærdighed og sprogtilegnelse, især med henblik på lytte- og læseforståelse
- to opgaver inden for området kultur- og samfundsforhold
- en faglig-pædagogisk opgave inden for området fagets didaktik

Semesteropgaverne fremlægges i varierede former, individuelt eller i grupper.

Omfang for skriftlige opgaver ca. 10 sider; ved mundtlig fremlæggelse ca. _ time pr. studerende. Det er en betingelse for indstilling til eksamen, at de 4 opgaver er bedømt og godkendt internt.

Eksamen

Type: Skriftlig centralt stillet prøve
                  Mundtlig prøve

Varighed: Skriftlig: fastsættes af undervisningsministeriet
                  Mundtlig: 60 min. pr. studerende

Form: 1. Individuelt emne med udgangspunkt i et skriftligt oplæg
                  2. Et lodtrukket spørgsmål inden for CKF's sprog og sprogbrug med udgangspunkt i et tekstmateriale, herunder elevproducerede tekster

Der gives forberedelsestid.

Grundlag: CKF, studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelser for indstilling til eksamen:

Individuelt oplæg med skriftlig redegørelse (omfang ca. 5 sider). Emnet skal godkendes af læreren. 4 semesteropgaver jfr. studieordningen

Afløsning: Kan finde sted inden for sprog og sprogbrug: Udtale/fonetik.

Der gives 2 karakterer efter 13-skalaen, 1 for den skriftlige prøve og 1 for den mundtlige prøve.

BIOLOGI

Mål

Målet er, at den studerende:

- Tilegner sig indsigt i fagets begreber og forklaringer.
- Opnår praktiske erfaringer med faget som et undersøgende og eksperimenterende naturfag.
- Tilegner sig forudsætninger for at diskutere erkendelsesmæssige emner og kunne forholde sig til etiske og samfundsmæssige perspektiver i faglige problemstillinger.
- Kan planlægge undervisning, som giver muligheder for udvikling af viden, begreber og ansvarlighed i forhold til organismer, natur, sundhed og miljø.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Grundlæggende vidensområder.

- 1.1 Karakteristiske organismer fra dansk natur med vægt på livsbetingelser, livsytringer og tilpasninger.
- 1.2 Sammenhænge og dynamik i danske økosystemer og økosystemer i andre klimazoner samt menneskeskabte påvirkninger.
- 1.3 Produktion af organisk stof, stofkredsløb, energistrømme og faktorer af betydning for populationers udbredelse og størrelse.
- 1.4 Dyr og menneskers grundlæggende adfærdsformer.
- 1.5 Basale fysiologiske funktioner hos mennesket, dyr, planter og mikroorganismer med beskrivelse af cellulære processer og molekylærbiologiske modeller.
- 1.6 Formering hos forskellige typer af planter og dyr, genetiske forhold, arveanlæg og deres molekylære opbygning og funktioner.
- 1.7 Evolutionsmæssige begreber og centrale teorier om biologisk evolution.

2. Anvendelse af biologi.

- 2.1 Sundhedsmæssige problemstillinger i forbindelse med livsstil, levevilkår og livskvalitet.
- 2.2 Anvendelse af bioteknikker på planter, dyr og mennesker, samt disse teknologiers muligheder og begrænsninger i forhold til økologiske, etiske og sundhedsmæssige perspektiver.
- 2.3 Fangst og produktion i naturbaserede erhverv med særlig vægt på fremstilling af fødevarer.
- 2.4 Mål, midler, og baggrund for naturforvaltning i nationalt og internationalt perspektiv.
- 2.5 Miljøproblemer med hovedvægt på henholdsvis lokale og globale perspektiver.
- 2.6 Forskellige natursyn, ressourcebevidsthed og bæredygtig udvikling.

3. Feltbiologi og eksperimentel biologi.

- 3.1 Undersøgelser i naturen med anvendelse af almindeligt feltudstyr.
- 3.2 Ekskursioner til biotoper og virksomheder.
- 3.3 Undersøgelser og eksperimenter i laboratoriet med anvendelse af almindeligt laboratoriedstyr.

3.4 Informations- og kommunikationsteknologi til indsamling og bearbejdning af data, simulering, visualisering og informationssøgning.

4. Fagdidaktik.

- 4.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 4.2 Begrundet planlægning af undervisning med biologisk indhold i forhold til forskellige syn på børns læring.
- 4.3 Elevers muligheder for at udvikle handlekompetence vedrørende menneskets naturudnyttelse og egen sundhed.
- 4.4 Vurdering af indhold og anvendelse af forskellige typer undervisningsmaterialer - herunder informations- og kommunikationsteknologi.
- 4.5 Erkendelsesmæssige perspektiver med elementer af videnskabsfilosofi.
- 4.6 Formål og indhold i skolefaget natur/teknik samt overvejelser over, hvordan biologi kan bygge videre på elevernes biologiske forudsætninger fra blandt andet skolefaget natur/teknik.

I studieforløbet indgår et samarbejde mellem geografi, biologi og fysik/kemi med henblik på undervisning i natur/teknik i skolen.

Indhold

Kursus i laboratorieteknik og sikkerhed i laboratoriet med mødepligt.

4 hovedområder:

- Almen økologi, herunder naturbaserede erhverv og naturforvaltning.

- Fysiologi, sundhed og etologi:

Bygning og livsfunktioner fra celleniveau til den flercellede organisme med undersøgelser/eksperimenter i laboratoriet. Der lægges vægt på menneskets fysiologi med organernes normale funktion som grundlag for forståelse af sundhed. Med dyrefysiologi som grundlag behandles adfærdsbiologi.

- Genetik og evolution:

Genetik med den samfundsmæssige anvendelse af genetisk viden.

Udviklingslære med udgangspunkt i Darwins evolutionsteori og molekylærbiologisk viden.

For hvert af de 3 ovennævnte hovedområder udarbejdes en rapport. Rapporten skal indeholde teoretisk baggrundsviden for emnet, resultater af egne forsøg/undersøgelser samt fagdidaktiske overvejelser over emnets anvendelse i folkeskolen.

- Feltbiologi: Deltagelse i og ledelse af feltbiologiske ekskursioner til forskellige danske naturlokaliteter.

Der afholdes en feltbiologisk uge i en egn af Danmark med andre biotoper end dem, der kan nås på en 1-dags ekskursion. Mødepligt.

En selvvalgt naturlokalitet, der mindst følges gennem det sidste studieår. Der udarbejdes en rapport. Rapporten skal indeholde formålet med undersøgelsen, resultater over biotiske og abiotiske undersøgelser, konklusion over økologiske sammenhænge samt fagdidaktiske overvejelser over lokalitetens anvendelse i folkeskolen.

Studieenhederne kan indgå i tværfaglige samarbejder.

I samarbejde med geografi og fysik/kemi vælges emner og arbejdsformer, der sigter mod natur/teknik i folkeskolen.

Eksamen

Type: 2 mundtlige prøver

Varighed: Delprøve 1 : 30 min.
Delprøve 2 : 30 min.

Form: Delprøve 1 : Feltbiologi; eksamen tager udgangspunkt i rapporten over den selvvalgte lokalitet samt friskt primærmateriale fra lokaliteten
Delprøve 2 : Almen biologi; eksamen tager udgangspunkt i en af de 3 rapporter fra de første 3 hovedområder efter lodtrækning (forhåndslostrækning, som de studerende ikke kender resultatet af). 1 times forberedelsestid

Grundlag: CKF, studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:

Godkendt laboratoriekursus, deltagelse i mindst 3 ekskursioner, ledelse af mindst 1 ekskursion, godkendt rapport fra studieuge, attestation for rapport over arbejdet med den selvvalgte lokalitet, attestation for rapport fra hvert af de 3 første hovedområder.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen. Karakteren bygger på en samlet vurdering af de 2 delprøver.

GEOGRAFI

Mål

Målet er, at den studerende bliver i stand til at:

- Anvende natur- og kulturgeografiske discipliner og teorier i analyse og forklaring af mønstre og processer i natur- og kulturlandskaber som de fremtræder lokalt, regionalt og globalt.
- Analysere og vurdere problemstillinger, der knytter sig til menneskers levevilkår i forskellige regioner under hensyntagen til mulige interessekonflikter i spillet mellem menneske og natur, mellem regioner og mellem folkeslag med forskellige traditioner og værdier.
- Redegøre for videnskabsfagets forskellige fagsyn og begrunde undervisningsfaget i forhold til skolens opgave.
- Anvende fagets hjælpemidler og kilder samt planlægge og gennemføre ekskursioner og feltarbejder i forskellige typer af regioner.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Samspillet mellem menneske og natur

- 1.1 Sammenhænge mellem menneske- og natursyn og udnyttelsen af natur- og kulturgrundlaget.
- 1.2 Samspil mellem mennesker, ressourcer, produktion og miljø i lande på forskelligt økonomisk og teknologisk niveau, herunder begrebet bæredygtig udvikling.
- 1.3 Befolkningsudvikling, urbanisering, økonomi, ressourceforbrug og miljø, mulige interessekonflikter og arbejdet med løsning af disse lokalt, regionalt og globalt.

2. Naturgrundlaget

- 2.1 Væsentlige teorier og begreber fra naturgeografiske discipliner: Geologi, geomorfologi, meteorologi, klimatologi, hydrologi og jordbundslære.
- 2.2 Naturgeografiske mønstre som resultat af stof- og energistrømme.
- 2.3 Mineraler, energiråstoffer, klima, jordbund og vand som ressourcegrundlag.

3. Kulturgrundlaget

- 3.1 Væsentlige teorier og begreber fra kulturgeografiske discipliner: Økonomisk geografi, bebyggelsesgeografi, demografi, etnografi og geopolitik.
- 3.2 Traditioners og værdiers betydning for levevilkårene hos forskellige folk.
- 3.3 Det globale mønster af rige og fattige regioner samt årsagerne til og konsekvenser af uligheden, herunder udviklingsteorier og -strategier.
- 3.4 Egen og andre kulturer samt mellemfolkelige spørgsmål med udgangspunkt i menneskerettigheder og demokratiopfattelser.

4. Geografiske referencerammer og sprog

- 4.1 Jorden som et system af interaktive regioner, der skabes og udvikles i et samspil mellem politiske, økonomiske og økologiske forhold, herunder opdelingen i stater og nationer.
- 4.2 Overnationalt organisationer og deres indflydelse på geografiske mønstre.
- 4.3 Kortet som geografisk sprog samt principper og fremgangsmåder ved fremstilling af kort, kartografiske udtryksformer og forskellige typer af kort.

5. Fagdidaktik

- 5.1 Videnskabsfagets skiftende fagsyn og skolefagets udvikling samt geografiske perspektiver på aktuelle begivenheder og problemstillinger.
- 5.2 Kriterier for stofudvælgelse og principper for planlægning og evaluering af læreprocesser, der både tilgodeser fagets formål og fagbeskrivelser og elevernes medindflydelse, samt udvikler elevernes geografiske sprog.
- 5.3 Formål og indhold i skolefaget natur/teknik samt overvejelser over, hvordan geografi kan bygge videre på elevernes geografiske referenceramme fra blandt andet natur/teknik undervisningen.
- 5.4 Feltarbejder og ekskursioner i tilknytning til både natur- og kulturgeografiske emneområder.
- 5.5 Anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og vurdering af dens muligheder både i forbindelse med det faglige studiearbejde og i formidlingen af fagets emner og som et fagligt-pædagogisk værktøj i forhold til læreprocesser i geografiundervisningen.
- 5.6 Analyse af undervisningsmaterialer i faget.

Indhold

- teoretisk og praktisk arbejde med CKF
- udarbejdelse af ekskursionsprogrammer og fagdidaktiske, regionale, natur- og kulturgeografiske øvelser. Hver studerende skal deltage i udarbejdelse af mindst 2 ekskursionsprogrammer og mindst 4 øvelser. Ekskursionsprogrammer og øvelser fremlægges ved eksamen
- deltagelse i indenlandske ekskursioner af tilsammen mindst 6 dages varighed
- udarbejdelse af en selvvalgt, individuel, skriftlig opgave med relation til flere CKF; opgavens titel godkendes af læreren; dens omfang må ikke overstige 15 A4-sider excl. bilag
- planlægning og gennemførelse af en udenlandsekskursion; deltagelse heri er ikke obligatorisk.

I studieforløbet indgår et samarbejde mellem geografi, biologi og fysik/kemi, hvori der vælges emner og arbejdsformer med henblik på undervisning i natur/teknik i skolen.

Eksamen

- Type: Mundtlig.
- Varighed: 60 min. pr. studerende.
- Form: Eksamen består af 2 delprøver:

- 1) en prøve hvor den individuelle, skriftlige opgave danner udgangspunkt for eksaminationen,
- 2) en prøve baseret på et lodtrukket spørgsmål med udgangspunkt i ét eller flere CKF, som ikke er repræsenteret i den individuelle opgave. Hertil gives 1 times forberedelsestid.

Grundlag: CKF, studieordning, Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:

Individuel skriftlig opgave, attestation for 2 ekskursionsprogrammer, 4 øvelser og for deltagelse i ekskursioner af mindst 6 dages varighed.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen. Karakteren bygger på en samlet vurdering af de 2 delprøver.

FYSIK/KEMI

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Indsigt i fagets samfundsmæssige betydning, herunder dets historiske og kulturelle dimensioner, teknologiske relationer og menneskets samspil med naturen.
- Viden om og forståelse af grundlæggende områder af fysik, kemi og astronomi, herunder fagenes erkendelses-, arbejds- og udtryksformer.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Historiske og kulturelle dimensioner

- 1.1 Væsentlige perioder i fagets historie.
- 1.2 Elementer af videnskabsfilosofi.
- 1.3 Samspillet mellem fag, teknologi og samfund.
- 1.4 Naturvidenskab som en kulturel udfoldelse.
- 1.5 Det naturvidenskabelige verdensbillede.

2. Fagets erkendelsesteoretiske side

- 2.1 Samspillet mellem teori og eksperiment.
- 2.2 Forholdet mellem videnskabeligt sprog og dagligsprog.
- 2.3 Modelbeskrivelser og matematisk modellering.
- 2.4 Udvikling af begreber og begrebsrelationer.

3. Det faglige indhold

- 3.1 Grundbegreber fra atom- og kernefysik, bølgelære, ellære og mekanik.
- 3.2 Energi og energiomsætninger.

- 3.3 Stoffers partikelnatur.
- 3.4 Stoffers egenskaber, opbygning og omdannelse.
- 3.5 Stofkredsløb med vægt på ressourcer og miljø.
- 3.6 Universets og solsystemets opbygning, dannelse og udvikling.
- 3.7 Fagets eksperimentelle side, herunder risikomomenter og sikkerhedsforanstaltninger.

4. Fagdidaktik

- 4.1 Skolefaget fysik/kemis begrundelse samt fagets rolle og muligheder i forhold til skolens opgaver.
- 4.2 Centrale bestemmelser og vilkår for faget i skolen.
- 4.3 Læring i fysik/kemiundervisningen.
- 4.4 Begrundet planlægning af undervisning i faget, herunder fagets teoretiske, praktiske og musiske sider.
- 4.5 Analyse og vurdering af undervisningsmidler, søgning af faglig og fagdidaktisk information, herunder brug af informations- og kommunikationsteknologi.
- 4.6 Evaluering og udvikling af fysik/kemiundervisning.

Indhold

I studieforløbet indgår et samarbejde mellem geografi, biologi og fysik/kemi, hvori der vælges emner og arbejdsformer med henblik på undervisning i natur/teknik i skolen.

For at opfylde de forskellige indholdsområder, der er beskrevet i CKF, arbejdes der både teoretisk og praktisk didaktisk. Den studerende udarbejder 6 praktisk didaktiske rapporter, som skal godkendes.

5 af rapporterne behandler områder fra CKF for skolefaget fysik/kemi. 1 af rapporterne behandler CKF for skolefaget natur/teknik. Alle rapporter skal indeholde: Teoretisk baggrund for emnet, brug af informationsteknologi, resultat og beskrivelser af eksperimentelt arbejde, sikkerhedsovervejelser samt et undervisningsforløb til folkeskolen med didaktiske begrundelser for mål og indhold.

Eksamen

Varighed: 60 min.

Form: Prøven tager sit udgangspunkt i én af de 6 godkendte rapporter; der kan gives op til 2_times forberedelsestid

Grundlag: CKF, studieordningen, Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:
6 godkendte rapporter.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

MATEMATIK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Indsigt i faglige områder, der er centrale i matematik og i skolens matematikundervisning.
- Indsigt i matematiks brug af ræsonnement, eksperiment, undersøgelse, systematisering og generalisering.
- Viden om udvikling af matematiske begreber hos børn.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Tal

1.1 Tal, talsystemer og talmængder, herunder regningsarterne og deres hierarki.

Begrundelser for udvalgte generelle regler ved regning med tal.

Formler og generalisering af mønstre i tal.

1.2 Repræsentation og bearbejdning af data, statistiske grundbegreber.

Sandsynlighed og testning af hypoteser.

Modeller, vækst og simulering.

2. Geometri

2.1 Plangeometriske grundbegreber og beviser.

Analytisk geometri med brug af koordinatsystem.

Rumgeometri, herunder 2-dimensionale gengivelser af det 3-dimensionale.

3. Fagdidaktik

3.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.

3.2 Fastsættelse af mål, valg af indhold og planlægning af afgrænsede undervisningsforløb.

3.3 Valg af og udarbejdelse af undervisningsmateriale, brug af informations- og kommunikationsteknologi, differentiering af undervisning og evaluering.

3.4 Forskellige former for matematikundervisning på baggrund af forskellige syn på læring.

3.5 Matematikkens sprog som kommunikationsmiddel.

Indhold

I liniefaget matematik arbejdes der med matematiske emner, der uddyber og perspektiverer de centrale emner, der arbejdes med i folkeskolens matematikundervisning. Anvendelse af ræsonnementer og problemløsningsstrategier er centralt for arbejdet med matematik som grundlag for beskrivelse af sammenhænge såvel skriftligt som mundtligt.

Matematikkens historie og betydning for den kulturelle og samfundsmæssige udvikling gennem tiderne belyses som baggrund for matematikkens anvendelse i en højteknologisk verden. Matematikkens betydning inden for kunst og arkitektur samt ved beskrivelsen af naturfænomener er en del af perspektivering af folkeskolens matematikundervisning.

Matematiklæring og matematikundervisning er en central del af indholdet. Der arbejdes med pædagogiske og psykologiske teorier, der er centrale for den læring og undervisning, der er beskrevet i undervisningsministeriets faghæfte for matematik. Gennem hele forløbet arbejdes der med at knytte undervisningens indhold til matematikfaget i skolen og dets betydning i et demokratisk samfund.

Fagdidaktikken og almindidaktikken skal sammen med fagpraktikken danne grundlaget for den studerendes mulighed for at implementere den matematiske viden og indsigt i sit virke som matematiklærer.

Eksamen

Type: Skriftlig centralt stillet prøve.

Mundtlig prøve med lodtrukket emne.

Varighed: Skriftlig: Fastsættes af undervisningsministeriet

Mundtlig: Gennemføres i løbet af 4 timer

Form: Skriftlig: Centralt stillede opgaver

Mundtlig: Eksamen foregår individuelt eller i grupper á 2-3 studerende; eksamen tilrettelægges, så max. 6 studerende arbejder samtidig (jfr. folkeskolens mundtlige prøveform i matematik)

Grundlag: CKF, studieordning, redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

2 godkendte fagdidaktiske arbejder (evalueres med intern censor).

Der gives 2 karakterer efter 13-skalaen, 1 for den skriftlige prøve og 1 for den mundtlige prøve.

NATUR/TEKNIK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Bred faglig indsigt i naturfaglige og tekniske fænomener og sammenhænge med særlig relevans for skolefaget natur/teknik, herunder menneskets samspil med naturen.

- Fortrolighed med naturfaglige undersøgelsesmetoder og betragtningsmåder samt praktiske og eksperimenterende arbejdsformer.
- Viden om, hvordan elever gennem oplevelser, erfaringer og undersøgelser i omverdenen udvikler tanker, sprog og begreber.
- Viden om, hvordan arbejdet med natur/teknik i skolen kan bidrage til, at børn udvikler lyst til udforskning og ansvarlighed over for miljøet, praktiske færdigheder, kreativitet og evne til samarbejde.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Emner og temaer

- 1.1 Materialer, stoffer og fænomener, som børn typisk møder.
- 1.2 Dyr, planter og vigtige mikroorganismer, deres livsytringer, livsbetingelser, levesteder og tilpasninger, samt eksempler på biotoper og mangfoldigheden i naturen.
- 1.3 Kroppens funktioner og menneskets sundhed i relation til livsstil, levevilkår og livskvalitet.
- 1.4 Centrale sammenhænge i naturen - som f.eks. energistrømme og stofkredsløb.
- 1.5 Den atomare og molekylære verden, solsystemet og verdensrummet.
- 1.6 Teorier om universets, jordens og livets opståen og udvikling, herunder verdensbilleder.
- 1.7 Regionale og globale mønstre - fordeling af land og hav, landskaber, klimazoner og plantebælter. Eksempler på forskellige typer af regioner i vores egen og andre verdensdele.
- 1.8 Eksempler på ressourceudnyttelse, teknik, produktion og miljøproblemer i nære og fjerne samfund - med inddragelse af historiske, samfundsmæssige og teknologiske perspektiver samt begrebet bæredygtighed.
- 1.9 Samfundets brug af teknik i forbindelse med energi- og vandforsyning, spildevands- og affaldsbehandling, kommunikation og transport.
- 1.10 Forskellige natursyn og interesseudsættninger i forhold til naturanvendelse.

2. Skolefaget som oplevelses- og beskrivelsesfag

- 2.1 Naturfaglig viden som et samspil mellem iagttagelser, undersøgelser, læsning, tanker og eksperimenter.
- 2.2 Forsøg og eksperimenter med enkelt udstyr i laboratoriet og den omgivende natur under hensyntagen til risikomomenter.
- 2.3 Design og bygning af enkle apparater.
- 2.4 Organisering af feltundersøgelser og ekskursioner.

3. Fagdidaktik

- 3.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 3.2 Naturfaglige begreber og konkrete og tankemæssige modeller til brug for en sammenhængende beskrivelse af verden.
- 3.3 Skolefaget natur/teknik i det samlede skolebillede, herunder sammenhænge med de øvrige naturfag.
- 3.4 Kriterier for stofudvælgelse og principper for planlægning og evaluering af læreprocesser, der tilgodeser de særlige udviklingsmuligheder, som ligger i faget natur/teknik.

3.5 Undervisningsmidler, herunder informations- og kommunikationsteknologi som et fagligt/pædagogisk værktøj.

Indhold

For at opfylde de forskellige indholdsområder, der er beskrevet i CKF, arbejdes der både teoretisk og praktisk.

Den studerende udarbejder 4 rapporter, som skal godkendes af læreren, og den studerende skal deltage i mindst 2 ekskursioner, deraf mindst én biotopundersøgelse. Rapporterne skal indeholde teoretisk baggrund for emnet, brug af informationsteknologi, resultat og beskrivelse af praktisk arbejde samt et undervisningsforløb til folkeskolen med didaktiske begrundelser for mål og indhold. Det teoretiske stof skal vælges således, at det dels giver en vidensbaggrund for de 4 rapporter, dels giver en viden om fagene geografi, fysik og biologi.

Eksamen

Varighed: 60 min.

Form: Prøven tager sit udgangspunkt i én af de 4 godkendte rapporter og omfatter demonstration af fagets praktiske færdigheder; der kan gives op til 2 timers forberedelsestid

Grundlag: CKF, studieordningen, Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:
4 godkendte rapporter og attestation for 2 ekskursioner.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen. Karakteren bygger på en samlet vurdering af de 2 delprøver.

BILLEDKUNST

Mål

Målet er, at den studerende:

- Tilegner sig praktiske billedsproglige færdigheder og gør erfaringer med billedskabende arbejde samt erhverver viden om og tilegner sig indsigt i billedsproget som erkendelse, udtryk og kommunikation.
- Tilegner sig viden om kunstens og massekulturens billedformer og historie i og uden for egen kultur.
- Opnår kompetence til at inddrage æstetiske virksomhedsformer i skolens arbejde.
- Kan anvende og sammenfatte praktisk indhentede erfaringer fra billedarbejdet med teoretiske studier.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Billedfremstilling

- 1.1 Praktisk billedskabende virksomhed, herunder billedsproglige færdigheder og materialekendskab, i forbindelse med formelt og tematisk billedarbejde inden for kategorierne:
plane billeder: Tegning, maleri, grafik og collage.
rumlige billeder: Skulptur og installation.
elektroniske billeder: Computergrafik, video- og multimedieproduktion.
- 1.2 Aspekter af arkitektur, design og visuel kommunikation.

2. Billedkundskab

- 2.1 Billedets formsprog, herunder form, farve og komposition, billedsprogets øvrige virkemidler, materialer og funktioner.
- 2.2 Billedanalyse. Udvælgelse, anvendelse og vurdering af analysemetoder til beskrivelse, fortolkning og sammenligning af billedudtryk.
- 2.3 Billedsamtale i forbindelse med tematisering, vejledning og evaluering af billedarbejdet.
- 2.4 Hovedtræk i den internationale og nationale kunsthistorie, herunder billedkunstens behandling af centrale temaer.

3. Fagdidaktik

- 3.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 3.2 Teorier om børns og unges billeder og billedsproglige udvikling.
- 3.3 Billedpædagogiske strømninger i fagets historie og i den aktuelle internationale billedpædagogiske debat.
- 3.4 Fagdidaktik med henblik på begrundelse, tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisning i billedkunst i skolen, herunder brugen af informations- og kommunikationsteknologi.

Indhold

Billedfremstilling, billedkundskab og fagdidaktik vil i studieforløbet fortrinsvis indgå i forlængelse af hinanden med henblik på at udvikle den studerendes overvejelser over egen praksis.

Der arbejdes i skabende, eksperimenterende og analyserende billedprocesser inden for forskellige skildringsformer. Udgangspunktet herfor er følgende kategorier: plane, rumlige og elektroniske billeder. Omfanget inden for de forskellige områder vil kunne vægtes forskelligt. Dette planlægges i samarbejde mellem lærer og studerende.

I studiets forløb vil der blive stillet individuelle opgaver med udgangspunkt i billedsproglige udtryksformer, hvor den studerende skal redegøre for fagets begreber og metoder.

Det må påregnes at en del af det billedskabende arbejde foregår uden for den egentlige undervisning.

Fagets teoriområder indeholder:

Teori om børn og unges billedsprog og billedsproglige udvikling.

Billedkundskab, som omfatter billedets formsprog, billedanalyse, billedsamtale samt hovedtræk af den internationale og nationale kunsthistorie.

Fagdidaktik, som indeholder skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling samt stof om undervisningens tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering i skolen.

I studiet indgår en studierejse, som planlægges i samarbejde med de studerende. Denne rejse vil kunne afløses af en afhandling og/eller billedarbejde med relation til studierejsens hovedtema. Studiet vil desuden indeholde en række ekskursioner.

Eksamen

Type: Mundtlig prøve

Varighed: 60 min. pr. studerende

Form: 1) Gennemgang af den studerendes udstilling
2) Individuelt emne med udgangspunkt i den studerendes skriftlige redegørelse

Grundlag: CKF, studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:

En udstilling af et repræsentativt udsnit af den studerendes arbejder udført gennem hele studieforløbet, en billedsamling over et tema fra kulturens billedformer, en skriftlig redegørelse på max. 5 sider med udgangspunkt i et undervisningsforløb.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

HÅNDARBEJDE

Mål

Målet er, at den studerende:

- Tilegner sig indsigt og færdighed i tekstile arbejdsprocesser og produkter, som er af betydning for undervisning og læring.
- Tilegner sig viden om og erfaring med materialer, redskaber, arbejdsteknikker og æstetiske virkemidler ved fremstilling af beklædning, brugstekstiler, billeder, skulptur, rum og scenografi.
- Bliver i stand til at analysere og vurdere tekstile produkter med henblik på udvikling af et videns- og værdigrundlag som afsæt for refleksion over og stillingtagen til forhold vedrørende natur, kultur og samfund.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Materialer, redskaber, arbejdsteknikker samt arbejdsprocesser

- 1.1 Tekstile materialers oprindelse, fremstilling og egenskaber.
- 1.2 Valg og anvendelse af redskaber ud fra materialer og arbejdsteknikker samt ud fra ergonomiske og arbejdsmiljømæssige forhold.
- 1.3 Fremgangsmåder, der baserer sig på intuition, imitation og refleksion ved fremstilling, bearbejdning og formgivning af tekstiler.
- 1.4 Tekstile arbejdsprocesser, hvor oplevelse, forestilling, iagttagelse og idé omsættes til udtryk med anvendelse af bl.a. tekstur, farve, linie, form og rum.
- 1.5 Informationsteknologi som et hjælpemiddel ved problemløsning og kommunikation i tekstile designprocesser.

2. Kulturelle og samfundsmæssige forhold

- 2.1 Tekstil produktion, den individuelle og den industrielle, som udtryk for den tid og det samfund, vi lever i.
- 2.2 Tekstilers rolle som non-verbalt kommunikationsmiddel med henblik på forståelse for livsstil, hverdagskultur og symbolers brug og betydning.
- 2.3 Kulturelle processer - bl.a. kulturkommunikation, kulturmøde og tradition - afspejlet i tekstile produkter.
- 2.4 Det tekstile kredsløb set i globalt perspektiv.

3. Fagdidaktik

- 3.1 Skolefagets mål, indhold, arbejdsmetoder og læreformer.
- 3.2 Læring gennem oplevelsesmæssig, håndværksmæssig, udtryksmæssig, kommunikativ og analytisk virksomhed.
- 3.3 Fagets historie og udvikling som basisfag med afsæt i den materielle folkekultur (husflid, håndværk, kunsthåndværk, industri) og som skolefag.

Indhold

I samarbejde med de studerende planlægges og arbejdes der med tøj og brugsting i eksperimenterende og traditionelle teknikker inden for nedenstående områder. Der arbejdes praktisk og teoretisk inden for områderne:

- a. Design – der arbejdes undersøgende og problemløsende med formgivning af et æstetisk og funktionelt defineret produkt. Designprocessen skal visualiseres ved logbog, afprøvninger og eksperimenter.
- b. Kulturhistorie – ved praktisk arbejde og litteraturstudier tilegnes viden om et kulturhistorisk område. det kan være stilhistorisk, kulturhistorien omkring en teknik eller med udgangspunkt i en kulturs/bevægelses fremstilling og brug af brugsgenstande.

- c. Materialekundskab – der undersøges og eksperimenteres med tekstile fibre og andre materialer, og der tilegnes erfaring med materialers oprindelse, egenskaber, bearbejdningsmuligheder og anvendelse. Materialets funktionelle egenskaber kan ses i sammenhæng med genbrug, det grønne islæt og bæredygtighed.
- d. Fabulering – her arbejdes med det personlige udtryk i processer hvor det intuitive og fabulerende vægtes. Praktisk erfaring med formal-æstetiske virkemidler som form, farve og komposition i sammenhæng med tekstile teknikker relateres til faglige teorier.

Alle områder skal relateres og perspektiveres i en didaktisk sammenhæng, hvilket også skal fremgå ved semesteropgaverne.

Eksamen

Type: Mundtlig

Varighed: 60 min. pr. studerende

Form: Individuelt emne, såvel praktisk som teoretisk ledsaget af en projektbeskrivelse

Grundlag: CKF, studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget

Betingelse for indstilling til eksamen:

Disposition til individuelt emne, 4 godkendte semesteropgaver

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

IDRÆT

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Alsidige idrætslige færdigheder og kropslig kompetence og indsigt i egne reaktioner og handlemuligheder.
- Viden om og forståelse af biologisk og humanistisk idrætsteori og samspillet herimellem.
- Indsigt i og forståelse af børns og unges fysiske, psykiske og sociale udvikling og sammenhænge herimellem.
- Indsigt i og forståelse af samspillet mellem levevilkår og livsstil og betydningen for sundhed og kropskultur.
- Indsigt i skole- og fritidsidrættens funktioner i historiske, kulturelle og samfundsmæssige sammenhænge.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Alsidige færdigheder og bevægelseserfaringer i praksis og teori

1.1 Grundlæggende motoriske færdigheder.

- 1.2 Grundlæggende kropstræning.
- 1.3 Legeaktiviteter.
- 1.4 Aktiviteter inden for musik, bevægelse og kropsudtryk.
- 1.5 Idrætsaktiviteter: løb, spring, kast og atletik, - boldbasis og boldspil, - redskabsaktiviteter og redskabsgymnastik, samt vandaktiviteter og svømmebasis.
- 1.6 Natur- og udeliv.

2. Børns og unges fysiske, psykiske og sociale udvikling

- 2.1 Perspektiver på børns og unges fysiske, psykiske og sociale udvikling og sammenhænge herimellem.
- 2.2 Idræts og fysisk aktivitets betydning for udvikling, baseret på viden om funktionel anatomi, fysiologi, biomekanik og træningslære.
- 2.3 Kropsudfoldelse og idræts betydning for individets udvikling, dannelse og sundhed.
- 2.4 Selvpfattelse og identitet, herunder kønsaspekter.
- 2.5 Leg, læring, samvær og udvikling af fællesskaber.
- 2.6 Udvikling af sprog og begreber.

3. Fagets sikkerhedsmæssige aspekter

- 3.1 Forebyggelse, genoptræning og ergonomi.
- 3.2 Forhold vedr. sikkerhed og ansvar.

4. Etiske og æstetiske værdier

- 4.1 Vurdering af idrætsundervisning ved hjælp af forskellige perspektiver som det legende, det konkurrencemæssige, det udtryksmæssige, det eksperimenterende, det sundhedsmæssige og det miljømæssige.

5. Idræt og kropskultur

- 5.1 Forskellige kulturers kropslige udtryksformer.
- 5.2 Den organiserede idræts, mediers og andre interessenters betydning for skoleidrættens virksomhed.
- 5.3 Kropsudfoldelse relateret til livsstil, levevilkår og til forholdet mellem natur og kultur.

6. Fagdidaktik

- 6.1 Skolefagets begrundelse, indhold og historiske udvikling. Bestemmelser om faget i folkeskolen.
- 6.2 Idrætsdidaktisk viden og kompetence som forudsætning for refleksion og vurdering samt fortsat udvikling af idrætsundervisning.
- 6.3 Sammenhæng mellem kropslig oplevelse og erkendelse som grundlag for personlige lærer kvalifikationer.
- 6.4 Den kropslige dimension og kropslige arbejdsformer i andre fag og skolens hverdag, herunder muligheder i tværfaglige sammenhænge og projektarbejde.
- 6.5 Kropslig og sproglig kommunikation i undervisning og i forskellige samarbejdsrelationer.
- 6.6 Vurdering og brug af informations- og kommunikationsteknologiens muligheder i planlægning, gennemførelse og evaluering af idrætsundervisning.

Indhold

Ved studiestarten udarbejdes en foreløbig studieplan, der tilgodeser liniefagets forskellige indholdsområder som bestemt i mål og CKF. De faglige indholdsområder integreres i et helheds-syn gennem alsidig idrætspraksis, teoretisk bearbejdelse og varierede pædagogiske arbejdsformer.

Studiejournal/studielogbog kan inddrages i arbejdet på seminariet, i praktikken samt anvendes ved eksamen.

Fagets arbejdsmåder og undervisningsformer varieres, så den studerendes kompetence til at arbejde med forskellige opmærksomhedsfelter udvikles både i forhold til undervisning og i forhold til tværfagligt samarbejde i og uden for skolen.

Informations- og kommunikationsteknologi (IKT) bliver integreret, således at denne teknologis muligheder for at udvikle emner, begreber og metoder bliver en naturlig del af faget.

Tematisk undervisning: Periodevis arbejdes der med et eller flere temaer ud fra en idrætsfaglig synsvinkel.

Temaer kunne være:

1. Børnene (m. henblik på undervisning af børn i de første år i skolen)
2. Faget (fagets historie i folkeskolen)
3. Lærernes opgaver

Tværfaglighed:

Den studerende skal i studieforløbet inddrage mindst ét af de andre liniefag i løsning af en tværfaglig projektopgave. Arbejdsresultatet fremlægges på holdet. Den praktisk-musiske dimension kan inddrages i dette forløb. Den studerende skal i forbindelse med liniefagspraktikken arbejde med almen didaktik og fag og løse en fagdidaktisk opgave.

Dokumenteret forløb afvikles i ”vandaktiviteter og svømmebasis” og ”Natur- og udeliv” i overensstemmelse med bekendtgørelsens kap. 5 § 15, stk. 5.

Studieture:

I studieforløbet arrangeres 2 studieture/ekskursioner af flere dages varighed med mødepligt. Vinterkursus tilbydes.

Eksamen

- Type: Praktisk og teoretisk prøve.
1. Den studerende skal vise en alsidig og begrundet idrætspraksis
  2. Den studerende skal analysere, vurdere og begrunde idrætsfagets muligheder ud fra den viste praksis og den skriftlige opgave (max. 15 sider).
- Varighed: 60 min. pr. studerende
Eksamen kan foregå individuelt eller i gruppe.
- Grundlag: CKF, studieordning, Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

- Den studerende skal have lærerens godkendelse af emnet for den begrundede idrætspraksis.
- Den studerende skal fremlægge dokumentation for deltagelse i ”Vandaktiviteter og svømmebasis” og Natur- og udeliv”, 2 ekskursioner samt undervisningsforløb afviklet i forhold til deltagelsespligten.
- Aflevere den begrundede redegørelse for sin idrætspraksis og eksamensforløb.

Der gives 1 karakter, som bygger på en helhedsvurdering af den skriftlige opgave, det praktiske gennemførte forløb og den mundtlige eksamination.

MUSIK

Mål

Målet er, at den studerende tilegner sig:

- Indsigt i musik som kunstnerisk, kulturelt, samfundsmæssigt og historisk fænomen samt viden om musikkens oplevelsesmæssige og personlighedsdannende muligheder.
- Faglig kompetence på det praktisk-musikalske og det musikteoretiske område som grundlag for at kunne forestå en bredt funderet og fagligt alsidig musikundervisning.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Individuel undervisning med henblik på individuelle musikalske færdigheder

1.1 Klassisk og rytmisk solosang med stemmedannelse og stemmeteori, herunder barnestemmens udvikling. Alsidigt repertoire med vægt på sangstof, som indgår i den folkelige danske tradition.

1.2 Spil på hovedinstrument.

1.3 Brugsklaver, herunder becifring, akkompagnement, transponering og gehørspil.

2. Sammenspil, ledelse og korsang

2.1 Sammenspil, herunder anvendelse af skolerrelevante instrumenter.

2.2 Ledelse af sammenspil og korsang.

2.3 Deltagelse i korsang.

3. Hørelære og elementær musikteori

3.1 Vokal gengivelse af noterede melodiske og rytmiske forløb.

3.2 Gengivelse og notation af hørte musikalske forløb.

3.3 Notation af forestillet musik og egne musikalske idéer.

3.4 Elementær musikteori.

4. Skabende musikalsk arbejde

4.1 Satsarbejde og arrangement med særligt henblik på udarbejdelse af enkle spille- og syn-
gesatser for givne målgrupper.

4.2 Lydformning og enkel komposition.

5. Musikkundskab

5.1 Almen musicklære.

5.2 Musikkens historie i hovedtræk med analyse af eksemplariske værker.

5.3 Musiklytning i skolen.

6. Musik og bevægelse

6.1 Egne færdigheder vedrørende musik og bevægelse.

6.2 Grundlæggende idéer samt metoder og repertoire vedrørende musik og bevægelse med
børn.

7. Musik og informations- og kommunikationsteknologi

7.1 Anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi som arbejdsredskab og un-
dervisningsmiddel.

8. Fagdidaktik

8.1 Væsentlige musikpædagogiske idéer og strømninger samt skolefagets begrundelse set i
forhold hertil.

8.2 Bestemmelser om faget i folkeskolen. Kriterier for udvælgelse af indhold og metoder
vedrørende sang, spil, bevægelse, musiklytning og musikkundskab i skolens musikun-
dervisning.

8.3 Centrale undervisningsmaterialer og repertoirekendskab.

8.4 Musikfagets muligheder og funktioner i tværgående fagsamarbejde.

8.5 Musikpsykologiske emner af betydning for almen musikundervisning, herunder børns
musikalske udvikling, musikalitetsteorier m.m.

8.6 Skolens musikundervisning set i forhold til børne- og ungdomskulturer.

Indhold

Der lægges i musikundervisningen vægt på, at den studerende opnår de nødvendige forudsæt-
ninger for at kunne virke som en inspirerende og reflekterende musicklærer, der kan arbejde med

musik reproduktivt og produktivt, bredt funderet og med fagligt overskud i pædagogiske sammenhænge. Faget sigter på, at det bliver naturligt for den studerende selv at fremføre, instruere og lede inden for musikfaget. Derfor prioriteres skabende musikalsk arbejde og musikledelse højt. Der lægges endvidere vægt på, at den studerende tilegner sig faglig kompetence gennem arbejdet med et alsidigt musikrepertoire og gennem praktisk såvel som teoretisk arbejde inden for de forskellige delområder, beskrevet i CKF. IKT inddrages i relevante områder.

Med henblik på at fremme faglig fordybelse, systematisk selvvirksomhed og samarbejde indgår i tilknytning til undervisningen følgende opgaver, som afleveres efter aftale mellem det enkelte hold og læreren:

- 2 selvvalgte fagligt-pædagogiske opgaver, omfang 5-10 sider pr. gruppe pr. opgave (max 3 studerende pr. gruppe). Mindst én af opgaverne skal skrives alene og mindst én skal skrives i en gruppe. Opgaverne skal dække følgende områder:
  1. Fagdidaktik, knyttet til et konkret praktikforløb
  2. Musikkundskab, herunder almen musicklære og -lytning
- 8 opgaver i skabende musikalsk arbejde; opgaverne skal variere i stilart og satstype.
- 1 opgave i hørelære i båndaflytning, hvor den studerende skal notere mindst 3 elementer, f.eks. melodi, akkorder, bas. Der er 1 times forberedelse med klaver/guitar.

Eksamen

Type: Mundtlig eksamen

Varighed: 60 minutter pr. studerende

Form:

A. Skabende musikalsk arbejde og musikledelse på grundlag af en af den studerende udarbejdet komposition, der afleveres inden eksamen (1. maj) og tilsendes censor.

B. Der trækkes lod 7 dage før eksamen mellem pkt. B1 og B2.

B1. Faglig-pædagogiske opgaver. Gennemgang af en af de 3 faglig-pædagogiske opgaver:

- fagdidaktisk opgave,
- musikkundskabsopgave eller
- stemmedannelsesopgave.

Eksaminationen former sig som en kombination af en mundtlig redegørelse for musikalske, pædagogiske og fagdidaktiske problemstillinger og evt. en praktisk demonstration af opgaven i det omfang, det er relevant for opgaven.

B2. Musik og bevægelse. Der trækkes lod blandt en af de 5 opgivne musik- og bevægelsessatser. Kort praktisk prøve i indstudering og demonstration af satsen.

C. Hørelære. Fremvisning for censor af båndaflytningsopgave, hvoraf mindst 3 elementer er noteret.

D. Sang. Fremførelse af vokalkomposition efter eget valg.

E. Sang. Fremførelse af en sang fra det opgivne repertoire på 75 sange (se nedenfor under Betingelser for indstilling til eksamen)

Eller:

F. Akkompagnementsklaver eller akkompagnementsguitar – Den studerende vælger selv mellem disse to akkompagnementsinstrumenter. Fremførelse af en af de opgivne 15 becifrede satser (se nedenfor under Betingelser for indstilling til eksamen). Ved eksamen synger læreren til eksaminandens akkompagnement.

G. Akkompagnementsklaver/hørelære eller akkompagnementsguitar/hørelære. Fremførelse af ikke-kendt becifret sang, som den studerende synger med eget akkompagnement. Der er 30 min. forberedelse.

H. Hovedinstrument. Det er op til den studerende at bestemme om der skal fremføres et eller to værker. Ved valg af to værker vælges 2 forskelligartede værker.

Grundlag: CKF, studieordning og Redegørelse for eksamensgrundlaget.

Betingelse for indstilling til eksamen:

2 godkendte, selvvalgte faglig-pædagogiske opgaver, 8 godkendte opgaver i skabende musikalsk arbejde, 1 opgave i hørelære (aflytningsopgave), et godkendt, bredt udvalgt repertoire på 75 sange, viser og salmer, der indgår i den danske tradition, et godkendt repertoire på 15 becifrede sange som grundlag for eksamen i akkompagnementsklaver, 5 musik- og bevægelsessatser, som hver har vedlagt en begrundelse for valget samt disposition for indstuderingen og en komposition som grundlag for eksamen i skabende musikalsk arbejde og musikledelse.

Afløsning: Eksamenspunkt F (sang) og G (akkompagnementsklaver) kan afløses ved deltagelse i intern prøve svarende til eksamen.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

HJEMKUNDSKAB

Mål

Måler er, at den studerende:

- Tilegner sig kundskaber og færdigheder inden for fagets kerneområder gennem praktisk og eksperimenterende arbejde.
- Bliver i stand til at analysere fagets kerneområder med henblik på udvikling af et videns- og værdigrundlag som grundlag for refleksion over og stillingtagen til forhold vedrørende hjem, samfund, kultur og natur.
- Tilegner sig viden om råvarer, materialer, redskaber, arbejdsteknikker og æstetiske virkemidler i forbindelse med spørgsmål om ernæring, sundhed og forbrug.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Ved behandlingen af fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder skal følgende synsvinkler anlægges:
  - 1.1. Sundhed og livskvalitet, livsstil og levevilkår, ressourcer, miljø, æstetiske og skabende virksomhed.
  - 1.2. Samspil med teknologiske, samfundsmæssige, sociale, kulturelle og historiske vilkår og aspekter.
  - 1.3. Ethiske spørgsmål og overvejelser.
  - 1.4. Handlemuligheder i skole, hjem og samfund.
2. Fagets kerneområder.

- 2.1. Levnedsmidler – deres oprindelse, produktion, kvalitet og tilberedning.
  - 2.2. Hygiejne – mikroorganismer, opbevaring, konservering og vedligeholdelse
  - 2.3. Madlavning – planlægning og tilberedning.
  - 2.4. Måltider – sammensætning, anretning, samvær og nydelse
  - 2.5. Kost – vaner, anbefalinger, vurdering og planlægning
  - 2.6. Ernæring – næringsstoffers betydning for menneskers sundhed og sygdom
  - 2.7. Forbrug – oplysning, lovgivning, politik og økonomi
  - 2.8. Redskaber – materialer, metoder og anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi
3. Fagets virksomhedsformer
    - 3.1. Praktiske og håndværksmæssige
    - 3.2. Oplevelses- og udtryksmæssige
    - 3.3. Eksperimentelle og videnskabelige, såvel naturvidenskabelige som humanistiske og samfundsvidenskabelige
    - 3.4. Kommunikative og sociale.
4. Fagdidaktik
    - 4.1. Fagets værdigrundlag og bestemmelser om faget i skolen
    - 4.2. Fagets formål, indhold og læringsaktiviteter, historisk og aktuelt og med henblik på fremtidsmuligheder
    - 4.3. Fagets rolle og muligheder i forhold til folkeskolens opgave, til udviklingen i samfundet, nationalt og internationalt, alene og samme med andre fag
    - 4.4. Faget i børnenes hverdagsliv og i forhold til børns forskellige behov, forudsætninger og udviklingsmuligheder
    - 4.5. Kriterier for vurdering, fremstilling og anvendelse af undervisningsmaterialer og andre hjælpemidler, herunder informations- og kommunikationsteknologi.

Indhold

Undervisningen vil være vekslende og tematiseret ved inddragelse af nedenstående områder. Inden for de forskellige temaer skal CKF belyses tværfagligt gennem forelæsninger, værkstedsarbejde, studiekredse, projektarbejde og ekskursioner. Der arbejdes med såvel teoretisk som praktisk tilgang til områderne.

Relevante miljømæssige og ergonomiske betragtninger integreres i temaerne.

Der arbejdes med hjemkundskab som kommunikation om identitet og kultur, og problemstillinger omkring etiske og æstetiske værdier inddrages.

Fagets virksomhedsformer inddrages løbende og tværfagligt.

Fagdidaktiske områder om formidling af mad og måltidet som læring og dannelse inddrages løbende.

Informationsteknologi (IKT) inddrages løbende såvel som der undervises i valg og vurdering af det relevante tilgængelige undervisningsmateriale.

Indholdet tematiseres under følgende overskrifter:

1. Sundhed
Levnedsmidler, hygiejne, kost og ernæring
2. Maden
Levnedsmidler, hygiejne, madlavning, måltider og redskaber
3. Forbrug
Forbrugerpolitik og –lovgivning, samspil mellem samfundsøkonomiske og husholdningsøkonomiske forhold, strømninger i tiden, økologi m.v.

Obligatorisk forløb

I forbindelse med linjefagspraktikken skal den studerende løse en fagdidaktisk opgave med tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af et undervisningsforløb med hjemkundskab i skolen. Arbejdsresultatet fremlægges på holdet.

I hvert semester afleveres en praktisk/skriftlig opgave inden for et af områderne af CKF i alt 4 opgaver. Emner og kilder skal godkendes af lærerne. Opgaverne fremlægges på holdet og godkendes af lærerne.

Betingelse for indstilling til eksamen:

Disposition til individuelt emne, 4 godkendte semesteropgaver.

Eksamen

Eksamen består af en praktisk og mundtlig prøve.

Den praktiske prøve tager udgangspunkt i et skriftligt oplæg der udarbejdes ud fra et selvvalgt og af læreren godkendt emne.

Ved den mundtlige og praktiske prøve kan eksaminator og censor inddrage alle fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder.

Der gives 1 karakter efter 13-skalaen.

14. Frivillige kurser

Kursus i det praktisk-musiske fagområde

Mål

Målet er at den studerende gennem eksempler fra et eller flere af de praktisk-musiske fag

- tilegner sig erfaring med og viden om det praktiske og musiske arbejde som en læringsdimension
- opnår forståelse af praktisk og musisk virksomhed som grundlag for oplevelse, erkendelse og udvikling

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

- grundlæggende praktiske og udtryksmæssige færdigheder
- skabende virksomhed og kropslig udfoldelse
- relationer mellem viden og sansebaserede indtryk
- tværgående emner og problemstillinger
- anvendelse af nonverbale udtryksformer med sigte på undervisning

Indhold

Med udgangspunkt i mål og CKF arbejdes der med flere af følgende fag: Billedkunst, håndarbejde, idræt og musik; - sådan at disse fags indhold og arbejdsmetoder indgår i undervisningen.

Der lægges vægt på, at de studerende udvikler teoretisk og praktisk indsigt i og forståelse for det praktisk-musiske område såvel som den praktisk-musiske dimension i fagene.

I temaforløb sammentænkes og praktiseres forskellige udtryksformer med faglig viden, der kan bidrage til den almene lærervirksomhed i folkeskolen.

Refleksioner over metodiske og didaktiske problemstillinger, heriblandt primært æstetiske læreprocesser, indgår og danner grundlag for arbejdet med bl.a. klasselærerfunktioner og egen lærer-praksis.

Der arbejdes ligeledes med kommunikations- og udtryksformer og evnen til at anvende overvejelser omkring temaforløbenes form og indhold. Et berørt tema skal kunne formidles i en skolesammenhæng.

Evaluering

Type: Mundtlig gruppefremlæggelse, udredning af disposition, opponenter

Varighed: Varierer efter gruppestørrelse, ca. 20 min. pr. studerende - afhængig af forløb

Form: Med udgangspunkt i temaforløbet fremvises konkret produkt sat i relation til fagenes udtryksmidler, undervisning og kommunikation, -samtale, diskussion og evaluering.

Grundlag: CKF, studieordning og beskrivelse af overordnede arbejdssemner/tema.
Princippet aktiv studiedeltagelse.

Bedømmelse: Bestået / ikke bestået.

Betingelse for fuldført kursus

Hvert temaforløb afsluttes med en fremlæggelse, hvor de studerende både skal fremlægge og være opponenter for at få godkendt det frivillige kursus i det praktisk-musiske fagområde.

Kursus i skrivning og retorik for studerende, der vælger matematik, men ikke dansk

Mål

Målet er, at den studerende:

- På grundlag af egne færdigheder kan vejlede børn i de grundlæggende skriftformer samt tilegne sig viden om børns skriveudvikling.
- Tilegner sig viden om og færdigheder i mundtlig fremstilling og hensigtsmæssig stemme- og sprogbrug samt elementær viden om børns sproglige udvikling.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

1. Skrivning

- 1.1 Færdighed i at skrive trykbogstaver og grundskrift, herunder tal og tegn.
- 1.2 Ergonomiske forhold ved håndskrivnings- og computerarbejde.
- 1.3 Vejledning af eleverne i håndskrivning og elektronisk skrift.

2. Retorik

- 2.1 Forskellige former for sprogbrug samt samspillet mellem tale og kropssprog.
- 2.2 Oplæsning og fri mundtlig fremstilling. Den mundtlige fortælling i fri og bunden form.
- 2.3 Stemmeorganernes bygning og funktion.
- 2.4 Børns sproglige og talemæssige dysfunktioner.
- 2.5 Orientering af de studerende om stemmeproblemer og om mulighederne for at afhjælpe dem.

Skrivning:

1) Skrivningens teori

- a) Vejledningsfunktionen. At kunne vejlede børn i skrivearbejdet med trykbogstaver, grundskrift og håndskrift. Håndskrift, defineret som en letlæselig, tilpas hurtig, rytmisk og personlig udtryksform. Der arbejdes med generelle og specifikke problemløsninger i forbindelse med skriveudvikling hos børn og voksne. Der arbejdes på at skabe forståelse for det dialek-

tiske forhold mellem færdighedsudviklende og færdighedsanvendende undervisning.

- b) Grundlæggende viden om håndskrivningsprocessen. Håndskrivningens psykologiske og fysiologiske grundlag: den sansemæssige, perceptuelle, kognitive og motoriske udvikling.
- c) Ergonomiske vilkår under skrivning. Viden om ergonomiske grundbegreber, der bygger på kendskab til hensigtsmæssige arbejdsstillinger, skrivegreb og skrivebevægelser, møblers udformning, skriveredskabers og materialers betydning for skrivningens resultat, inkl. de specielle forhold ved computerskrivning.

2) Skrivningens praksis

Færdighed i at skrive :

- trykbogstaver, defineret som modelskrift af bogtrykskriftens typer i forenklet form
- grundskrift, defineret som en sammenbundet, let højreskrå, rytmisk modelskrift
- med trykbogstavernes karakteristiske træk bevaret
- lærerbrugsskrift, defineret som lærerens skriftform, der gør det muligt for alle elever ubesværet at kunne læse det skrevne både på tavle og på papir
- computerskrivning, specielt med henblik på layout/desktop.

Retorik:

1. Stemmebrug. Øvelser med afspænding, kropsholdning, vejrtrækning, stemmedannelse, resonans, artikulation, intonation og stemmedynamik.
2. Stemmeorganernes bygning og funktion.
3. Øvelser i fri mundtlig fremstilling, herunder enetale, klassesamtale, argumentation og fortælling. Diskussion af dialekter, sociolekter og kronolekter i forhold til rigsmålet.
4. Børns egen fri mundtlige fremstilling.
5. Øvelser i tolkende oplæsning. Selvvalgte og obligatoriske tekster på grundlag af tekstoplevelser. Børnelitteratur, voksenfiktion, sagprosa og lyrik.
6. Stemme- og sprogfejl hos børn, herunder fonemfejl, udtryksfejl, stammen, løbsk tale, hæse stemmer, afasi, læsp, snøvl, konsekvenser af læbe- ganespalte. Teorigennemgang med båndeksempler, herunder orientering af de studerende om lærernes stemmeproblemer.

Gennem undervisning, øvelser og retorisk kritik trænes de studerende

- i at skabe rammer for klassesamtalen med særligt henblik på engageret udtryk og opmærksom lytten
- i levende, naturlig, veldisponeret fri mundtlig fremstilling
- i levende, naturlig, stilrigtig oplæsning
- i samspillet mellem stemme, krop og sprog

- i at arbejde med børns stemmer og artikulation med henblik på at gøre dem til gode sprogbrugere
- i at arbejde med børns samtale, oplæsning og fri mundtlige fremstilling

Betingelse for fuldført kursus

Godkendelse af kursusforløb forudsætter aktiv deltagelse i undervisning, øvelser og fremlæggelser samt i kursets løbende evaluering.

Svømning

Svømmelærerprøven tilbydes studerende, der har valgt idræt som liniefag.

Svømmelærerprøven består af 3 dele:

1. del: ”Vandaktiviteter og svømmebasis” (Kurset er obligatorisk for alle liniestuderende og en forudsætning for at gå videre til 2. del)
2. del: Den praktisk/teoretiske del med en række praktiske prøver.
3. del: Børneundervisning for studerende der har bestået prøverne på 2. del.

Der er 80% mødepligt til disse kurser.

Informations- og kommunikationsteknologi

Alle nye studerende oprettes i løbet af intro-ugen som brugere på det pædagogiske netværk. Ældre studerende som endnu ikke er oprettet, og studerende som ikke er til stede under introforløbet, skal henvende sig til Steen Gro_e (Gr)/Jimmy Sølling Hansen medbringende studie-nummer.

Der tilbydes introduktionskurser i brugen af netværket. Kurserne er frivillige og gratis men med mødepligt, hvis man tilmelder sig. Kurserne er for alle; lærere, studerende og TAP’ere. Kurserne forestås af frivillige studerende med sagkundskab og er målrettet på at fostre en hensigtsmæssig brug og IT-udvikling på seminariet. Indholdet vil bl.a. bygge på behovstilkendegivelser fra de studerendes side og bliver løbende annonceret i Freds Nyt, ved fællessamlinger, pr. e-mail og på opslagstavlerne.

Eksempler på emner: Datasikkerhed, internet, scanning, tekstbehandling m.m.

Korsang

Alle studerende har mulighed for at deltage i Seminariets kor, som øver en gang om ugen fra august til februar/marts.

Fast øvetid er torsdag kl. 18.30 - 20.45. Kagebaking og evt. korweekend taler vi om.....

Koret optræder ved diverse arrangementer på seminarier. Traditionen tro slutter vi korskæsonen af med en kirkekoncert.

Seksualundervisning

Kurset vil indeholde:

- Børn og unges seksuelle udvikling og modenhed til at lære om seksualitet.
- Historiske vilkår der betinger vores syn på seksualitet og seksualvejledning.
- Kulturelle minoriteters seksualitet og de pædagogiske udfordringer forbundet hermed.
- Bevidsthed om egne holdninger til seksualitet og det at undervise i seksualitet.
- Pædagogiske spørgsmål knyttet til seksualundervisning.
- Udarbejdelse af en plan for undervisning i en folkeskoleklasse.

Kursus med henblik på undervisning af børn i de første år i skolen

Mål

Målet er, at den studerende på baggrund af sin viden fra de pædagogiske fag og liniefagene til-egner sig særlige forudsætninger for at varetage lærerens opgaver i de første år i skolen.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

- Mindre børns vilkår og udvikling, leg og læring samt personlighedsdannelse.
- Praktiske og æstetiske læreprocessers betydning for børns udvikling.
- Om børns sprog og begrebsdannelse ved skolestarten, herunder betydningen af opvækst under forskellige kulturelle og sproglige betingelser.
- Læseprocesser og læseindlæring.
- Skolestarten, differentiering af undervisningen samt fag- og lærersamarbejde.
  - Lærerens og skolens samarbejde med hjemmet, og samarbejde mellem lærere, børnehaveklasseledere og skolefritidsordningens personale om samordning af indsatsen i skolestarten.

Indhold:

De centrale kundskabs- og færdighedsområder behandles via arbejdet med problemområder, der vedrører:

- Mødet mellem barnet og skolekulturen i indskolingen.
- Principper og metoder for tilrettelæggelse af undervisning i indskolingen.

- Konkrete eksempler på undervisningsforløb der f.eks. tilgodeser de praktiske og æstetiske læreprocesser.
- Erhvervelse af viden og handlekompetence som gør det muligt at etablere det i CKF'en omtalte samarbejde omkring indskolingen.
- Arbejde med hvordan man kan iagttage og observere børns *hele* udvikling.

Endvidere vil der blive lagt op til, at de studerende løbende orienterer sig om, hvad der rører sig indenfor feltet.

Form

Kurset er sat til 140 bruttotimer. Kurset afsluttes med udstedelse af et kursusbevis.

Kurset startes op med 8 skemauger med 4 læste lektioner (undervisningstimer om ugen). Der er 80% mødepligt til lektionerne. Derefter følger en vejledningsperiode. Der vil være mulighed for ekskursioner til relevante skoler/institutioner.

Efter vejledningsperioden afleverer de studerende afslutningsvis en individuel opgave, som skal godkendes af en fra lærerteamet. En opgave kan typisk være på 4 - 6 standardsider (2600 anslag) eksklusiv bilag. Alternative opgaver/projekter aftales med en af lærerne. Kurset tilbydes 4. årgang.

De studerende får den første gang udleveret et kompendium, der er relateret til de i studieordningen beskrevne mål, CKF'ere og indholdsangivelser, derudover anføres forslag til supplerende litteratur.

Første undervisningsgang udleveres endvidere et forslag til en plan for de 8 undervisningsgange.

Undervisningen og vejledningen forestås af et lærerteam.

Betingelser for udstedelse af kursusbevis:

- 80% fremmøde til undervisningen.
- Godkendt opgave/alternativt projekt.

Kursus med henblik på undervisning af børn med særlige behov.

Mål:

Målet er, at den studerende på baggrund af sin viden fra de pædagogiske fag og liniefagene tilegner sig særlige forudsætninger for at varetage undervisning og andre pædagogiske aktiviteter, der imødekommer de særlige behov, børn kan have eller erhverve, og at forebygge og afhjælpe vanskeligheder, som udspringer af disse behov.

CKF:

- Normer og normdannelse
- Kulturelle og sociale forholds betydning for børns udvikling, herunder opvækst under forskellige kulturelle og sproglige betingelser
- Betydningen af problemer i forbindelse med børns fysiske, intellektuelle, emotionelle og sproglige udvikling.
- Læringsmuligheder og –problemer i skolen og disses sammenhæng med barnets livsforhold
- Anvendelse af varierede undervisnings- og arbejdsformer og andre former for undervisningsdifferentiering, specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand
- Lærerens samarbejde med elever, forældre, kolleger, ledelse samt pædagogisk-psykologisk rådgivning og myndigheder uden for skolen

Indhold

Kursets centrale kundskabs- og færdighedsområder tilegnes gennem arbejdet med problemområder, der vedrører...

- samspillet mellem barnets, hjemmets, lærerens og skolens forskellige forudsætninger og potentialer
- lærerens muligheder i den almindelige undervisning set i relation til børn med særlige behov
- skolens organisering af specialundervisningen
- børn, hvis særlige behov ikke kan tilgodeses i skolesystemet

Den studerende skal nå frem til en begrundet stillingtagen til:

- konkrete handlemuligheder i forholdet mellem individ og fællesskab i skolen - samt
- de lærerkompetencer, den studerende i den forbindelse har særligt brug for at udvikle

Der kan fx arbejdes med følgende temaer og problemstillinger

- Muligheder i den almindelige undervisning: inklusion, integration og segregation
- Opvækstbetingelser og udviklingsmuligheder. Den sociale arv/mønsterbrydere
- Forebyggende, hensynstagende og kompenserende aspekter af undervisningen
- Arbejdsformer og metoder i specialundervisningen
- Normalitet, forskellighed og anderledeshed. Diagnoser og deres betydning.
- Mødet mellem barn og skole. Lærerpersone og relationskompetence
- Lovgrundlaget i forbindelse med specialpædagogiske foranstaltninger
- Samarbejdspartnerne omkring det enkelte barn.

Form

Kurset er sat til 140 bruttotimer. Kurset afsluttes med udstedelse af et kursusbevis.

Kurset startes op med 8 skemauger med 4 læste lektioner (undervisningstimer) om ugen. Der er 80% mødepligt til lektionerne.

Efter en vejledningsperiode afleverer de studerende afslutningsvis individuelt en opgave, som skal godkendes af hovedlæreren. En opgave kan typisk være et essay på 4-6 standardsider (2600 anslag pr. side, eksklusive bilag). Alternative opgaver/projekter aftales med hovedlæreren. Hovedlæreren stiller 3-4 centrale spørgsmål som er omdrejningspunktet for den studerendes besvarelse. Det ene spørgsmål lægger op til en mere individuel tilgang.

Kurset tilbydes til 4. årgang.

De studerende får den første gang udleveret et kompendium, der svarer til og udfolder de i studieordningen beskrevne mål, CKF'ere og indholdsangivelser, derudover anføres forslag til supplerende litteratur. Første undervisningsgang udleveres en plan for de 8 undervisningsgange. Undervisningen forestås af én hovedlærer. Hertil kommer eventuelle bilærere.

Det er hovedlæreren, der står for vejledning og undervisning. Bilæreren hentes ind til foreståelse af enkelte lektioner, og der afsættes timer til eventuel supervision hovedlærer-bilærer. Disse timer tages fra vejledningspuljen.

Betingelser for udstedelse af kursusbevis

1. 80% fremmøde af undervisningstiden
2. Godkendt opgave eller alternativt projekt

Kursus med henblik på undervisning af tosprogede børn og unge

Mål

Målet er at den studerende på baggrund af sin viden fra de pædagogiske fag og liniefagene tilegner sig særlige forudsætninger for at varetage undervisning og almene læreropgaver i forbindelse med tosprogede børn og unge.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

- Det danske samfund og det multikulturelle
- Interkulturel kompetence
- Identitetsudvikling og modersmål
- Tosprogethed og andetsprogsdidaktik
- Folkeskolen og tosprogede børn og unge

Indhold:

Det danske samfund og det multikulturelle.

Synsvinklen er her sociologisk. Begrebsafklaring og faktuel viden med hensyn til flygtninge og indvandreres antal, nationaliteter, religioner, sociale og kulturelle situation. Desuden belyses og diskuteres den aktuelle integrationspolitik, herunder folkeskolens initiativer med hensyn til den tosprogede elevgruppe.

Interkulturel kompetence.

Kulturbegrebet belyses og diskuteres, således at kulturelle holdninger, fordomme og selvforståelser kan bevidstgøres hos de studerende. Hensigten er at kulturmødet mellem forældre, lærer og elever kan komme til at forløbe som et samspil mellem ligeværdige parter.

Identitetsudvikling og modersmål.

Kulturelle og sociale forholds betydning for børns udvikling, herunder viden om de særlige vilkår minoritetstilværelsen indebærer for barnets og den unges identitetsudvikling.

Sproget ses i denne kontekst som vigtig komponent i den enkeltes identitetsudvikling og som medbestemmende for kvaliteten af kontakten mellem mennesker.

Tosprogethed og andetsprogsdidaktik.

Begrebsafklaring med hensyn til andetsprog og intersprog og i forlængelse heraf viden om andetsprogstilegnelsesprocessen og sprogbeskrivelse.

Det didaktiske aspekt indgår i forbindelse med diskussion af mål og indhold for andetsprogsundervisningen og konkrete metodiske tilgange tages op.

Folkeskolen og tosprogede børn og unge.

Lovgrundlag i form af formål for folkeskolen, faghæfter, vejledninger og bekendtgørelser læses og diskuteres blandt andet ud fra en historisk og værdiorienteret diskurs.

Endvidere inddrages nationale og internationale initiativer og projekter om tosprogspædagogik.

Kursets organisering og evaluering.

- Kurset er på 140 lektioner som fordeles over 8 undervisningsgange. Det afsluttes med udstedelse af kursusbevis.
- Der skal afleveres et individuelt produkt i form af et essay på 4-6 standardsider (2600 anslag). Alternative produkter aftales med hovedlærer.

Betingelser for udstedelse af kursusbevis.

- Der er 80% mødepligt til undervisningslektionerne
- Godkendt opgave/alternativt projekt

Voksenpædagogisk kursus

Mål:

Det er kursets mål:

- at udvikle de studerendes forudsætninger for at varetage virksomhed inden for det voksenpædagogiske område.
- at opnå indsigt i voksnes forudsætninger for fagligt og personligt at indgå i voksenuddannelse.
- at udvikle forståelsen for fagligt og pædagogisk at tilpasse en undervisning til de voksnes forudsætninger.
- at udvikle forudsætninger for at indgå i udviklingsarbejder i det voksenpædagogiske område.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder:

1. Voksenlivet og voksnes læreprocesser

- 1.1 Forskellige faktorer for voksnes læringsevne f.eks. alder, køn, livsform, erfaringer, tidligere uddannelse.
- 1.2 Læringsevnen i forskellige livsaldre.
- 1.3 Kriser, udvikling, erfaringer, hverdagslivet og livshistoriens betydning for deltagelse i uddannelsesaktiviteter.

2. Voksenuddannelse og samfund

- 2.1 Voksenundervisningens historiske og aktuelle udvikling og funktion
- 2.2 Voksenundervisningens aktuelle sektoropdeling i relation til samfundets krav og deltageres ønsker.
- 2.3 Sektoroverskridende uddannelses tilbud.
- 2.4 Særlige tilbud til personer på overførselsindkomst, samt tilbud til nydanskere.

3. Voksenpædagogiske planlægning

- 3.1 Forskellige voksenpædagogiske traditioner
- 3.2 Planlægning, tilrettelæggelse, udførelse og evaluering af undervisning for voksne

Indhold:

Kursets centrale kundskabs- og færdighedsområder tilegnes gennem arbejdet med problemstillinger vedrørende voksnes brug af forskellige uddannelses tilbud. Der kan f.eks. arbejdes med:

- undervisningsforløb i forskellige sektorområder
- tilrettelæggelse af undervisningsforløb rettet mod forskellige målgrupper
- ungdomsuddannelserne
- særlige tilbud til pensionister.
- kvalificering af arbejdsstyrken
- omskoling til ny arbejdssituation
- forskellige voksenpædagogiske retninger
- voksnes psykiske udvikling

Afvikling:

Kurset afvikles over 12 uger med undervisning 3 timer pr. uge. Der ud over skal den studerende deltage i et projektarbejde med vejledning. Kurset kan afvikles som fleksibelt tilrettelagt undervisning med vejledning på datanet.

Produkt og bedømmelse:

De studerende skal gennemføre et projektarbejde. Maksimal gruppestørrelse 4 studerende. Projektarbejdet skal tage udgangspunkt i en relevant voksenpædagogisk problemstilling med udgangspunkt i en af underviseren godkendt problemformulering. Den afsluttende rapport skal have et omfang af 6 standardsider for 1 studerende og 2 standardsider ekstra pr. studerende ud over én (1 standardside = 2600 anslag) .

I rapporten skal der indgå materiale byggende på observation, egen undervisning og/eller undersøgelse af sektorområdet. Der kan indgå interview i rapporten.

Der gives vejledning, max. 2 timer pr. studerende.

Projektrapporten skal godkendes af underviseren med bedømmelsen **bestået/ikke bestået**.

Betingelser for udstedelse af kursusbevis:

- 80% fremmøde til undervisningen
- Godkendt projektrapport

15. Bestemmelser vedrørende lærereksamen

**Fælles eksamensbestemmelser
for
Lærerseminarierne**

1. Indledning
2. Eksamensterminer
3. Indstilling og framelding til prøver
4. Genindstilling til prøver
5. Sygeeksamen
6. Afløsning
7. Deltagelse i eksamen
8. Redegørelse for eksamensgrundlaget
9. Gruppeeksamen
10. Sameksamen
11. Prøver, hvori der indgår et arbejdsresultat
12. Censorer
13. Eksaminationstider
14. Bedømmelsestider
15. Arbejdstimeopgørelse
16. Afholdelse af eksamen
17. Anvendelse af EDB ved skriftlige prøver

**Lærerseminariernes Rektorforsamling
Juni 2001**

1. Indledning

- 1.1. For at sikre ensartethed og retssikkerhed ved afholdelse af lærereksamen har Lærerseminariernes Rektorforsamling udarbejdet følgende oversigt over gældende og aftalte regler og procedurer, som er fælles for lærerseminarierne.
- 1.2. Regelgrundlag:
Lærereksamen afholdes i overensstemmelse med beskrivelsen i kapitel 5 i ”Bekendtgørelse om uddannelse af lærere til folkeskolen” af 19. juni 1998 (’uddannelsesbekendtgørelsen’).
Læreruddannelsen er desuden omfattet af ”Bekendtgørelse om eksamen ved visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet” af 18. august 1998 (’eksamensbekendtgørelsen’).
Endvidere gælder ”Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse” af 22. juni 1995 (’karakterbekendtgørelsen’).
Regler vedrørende censorernes virksomhed er fastsat i ”Bekendtgørelse om censorinstitutionen for visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet” af 25. maj 1993 (’censorbekendtgørelsen’).
- 1.3. Aftalte fælles bestemmelser og procedurer:
Supplerende regler om eksamen og prøver fastsættes i de enkelte seminariers studieordninger. Det er aftalt i Lærerseminariernes Rektorforsamling, at studieordningernes bestemmelser udformes i overensstemmelse med beskrivelsen i denne publikation.

2. Eksamensterminer

- 2.1. De centralt stillede skriftlige prøver afholdes i slutningen af maj og begyndelsen af juni. Tidspunkterne fastsættes af Undervisningsministeriet.
- 2.2. De mundtlige prøver afholdes i perioden 30. maj til 30. juni. Prøver under læreruddannelsen efter 1991-loven kan dog tilrettelægges allerede fra medio maj. Enkelte seminarier kan dog, hvis studiets tilrettelæggelse nødvendiggør det, afholde prøver i enkelte fag i januar.
- 2.3. Der kan tilrettelægges prøver i december/januar for studerende, der genindstiller sig til afslutning af uddannelsen.
- 2.4. Omprøver i særlige tilfælde kan afholdes i august måned, jf. punkt 4.5.

3. Indstilling og framelding til prøver

- 3.1. Den studerende indstiller sig til prøver senest 15. februar/1. september i eksamenssemestret ved sommereksamen/vintereksamen. Indstillingen foretages på semestertilmeldingsblanketten. Indstilling til omprøve i august (jf. pkt. 4.5 og 5.4) skal foretages inden udgangen af juni.
- 3.2. Semestertilmeldingen er samtidig sidste frameldingsfrist og tæller som ét ud af de tre mulige eksamensforsøg. Seminariet kan dog dispensere herfra, når der foreligger usædvanlige forhold (Eks.bek. § 13, stk. 2).
- 3.3. Inden udgangen af 2. semester efter studiestart skal den studerende for at kunne fortsætte uddannelsen indstille sig til prøve i de fag, hvori undervisningen afsluttes inden udgangen af 2. semester. (Eks.bek. § 14). Se også pkt. 4.6.

4. Genindstilling til prøver

- 4.1. Hvis en studerende efter indstilling ikke har gennemført prøven i et fag, skal den studerende genindstille sig til prøve i faget.
- 4.2. Hvis en studerende ved en prøve i et fag ikke har opnået mindst karakteren 6, skal den studerende genindstille sig til prøve i faget.
- 4.3. Den studerende kan højst indstille sig tre gange til en prøve. Dispensation til en 4. indstilling kan kun gives, hvis rektor finder det begrundet i særlige eller usædvanlige forhold (Eks.bek. § 18, stk. 1).
- 4.4. Genindstilling skal normalt ske i den næste eksamenstermin.
- 4.5. Den studerende har dog ret til at genindstille sig til en omprøve i august måned i følgende tilfælde:
  - 1) hvis den studerende efter 1. studieår ikke har opnået mindst karakteren 6 i ét eller flere af de fag, hvori undervisningen afsluttes inden udgangen af 2. semester (Eks.bek. § 15).
  - 2) hvis den studerende derved kan afslutte uddannelsen (Eks.bek. § 11, stk. 2).
- 4.6. Prøverne i henhold til punkt 3.3. skal være bestået inden udgangen af 4. semester efter studiestart, for at den studerende kan fortsætte uddannelsen.

5. Sygeeksamen

- 5.1. For en studerende, der ikke har været i stand til at deltage i en planlagt prøve på grund af sygdom eller graviditet, afholdes der sygeeksamen.
- 5.2. Sygdom/graviditet skal dokumenteres ved lægeattest, som skal være afleveret på studiekontoret inden prøvens påbegyndelse eller umiddelbart derefter. I så fald annulleres den pågældende eksamensindstilling. Udgifterne til lægeattest afholdes af den studerende.
- 5.3. Sygeeksamen afholdes normalt i den følgende ordinære eksamenstermin, men kan afholdes i samme eksamenstermin, hvis det er praktisk muligt (Eks.bek.§ 11, stk. 1).
- 5.4. Sygeeksamen kan afholdes i august ved afsluttende eksamen og ved 1. års fag, jf. pkt. 4.5.

6. Afløsning

- 6.1. Afløsning af stof kan finde sted i henhold til uddannelsesbekendtgørelsens § 15, stk. 5. Bestemmelser herom fastsættes i den lokale studieordning.

7. Deltagelse i eksamen

- 7.1. I fag, hvor det af studieordningen fremgår, at den mundtlige prøve eller dele deraf tager udgangspunkt i skriftlige opgaver, skriftlige oplæg eller lignende, er deltagelse i prøven betinget af, at den studerende har afleveret sådanne inden en bestemt frist, som fastsættes i seminariets studieordning.
- 7.2. I fag, hvor det af studieordningen fremgår, at dele af stoffet er afløst af pligtige skriftlige/praktiske opgaver eller undervisningsforløb, er deltagelse i prøven betinget af, at læreren har afleveret bekræftelse på den studerendes gennemførelse af sådanne opgaver/forløb inden en bestemt frist, som fastsættes i seminariets studieordning.

8. Redegørelse for eksamensgrundlaget

- 8.1. Læreren udarbejder efter drøftelse med de studerende en redegørelse for eksamensgrundlaget. Redegørelsen skal indeholde en oversigt over det stof og/eller de emneområder, som undervisningen har omfattet, og en angivelse af særlige forhold vedrørende eksamen, f.eks. rapporter, afløsningsopgaver eller gruppeeksamen.

- 8.2. Redegørelsen afleveres på seminariets studiekontor inden en bestemt frist, som fastsættes i seminariets studieordning. Det kan tillige fastsættes i studieordningen, at redegørelsen skal godkendes af rektor eller den, som rektor bemyndiger dertil.
- 8.3. Uanset redegørelsen for eksamensgrundlaget kan eksaminator og censor inddrage alle fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder ved prøven (Udd.bek. § 15, stk. 3).

9. Gruppeeksamen

- 9.1. I henhold til eksamensbekendtgørelsens § 3, stk. 1 kan prøver tilrettelægges som gruppeprøver, idet der dog skal ske en individuel bedømmelse.
- 9.2. Gruppeprøver afholdes for grupper på 2-4 studerende.
- 9.3. Det enkelte seminarium fastsætter de nærmere vilkår for afholdelse af gruppeeksamen i studieordningen, herunder eventuelle bestemmelser om et krævet arbejdsresultat og dettes aflevering.
- 9.4. Hvis gruppens arbejdsresultat er en skriftlig opgave, som indgår i bedømmelsen (jf. pkt. 11.3), skal det éntydigt fremgå, hvilke dele af den skriftlige opgave den enkelte eksaminand har ansvaret for (Eks.bek. § 3, stk. 1 og 2).

10. Sameksamen

- 10.1. I henhold til uddannelsesbekendtgørelsens § 15, stk. 4 kan sameksamen mellem to fag afholdes på grundlag af et integreret studieforløb, idet bedømmelsen foretages for hvert fag for sig.
- 10.2. Det enkelte seminarium fastsætter de nærmere vilkår for afholdelse af sameksamen i studieordningen, herunder eventuelle bestemmelser om et krævet arbejdsresultat og dettes aflevering.
- 10.3. Ansøgning om sameksamen skal foreligge til rektors godkendelse senest samtidig med aflevering af semestertilmeldingen til eksamenssemestret.
- 10.4. Ved eksamen fremlægger den/de studerende et forslag til disponering af prøven, hvorefter forløbet fastsættes. Det skal tilstræbes, at de involverede fag bliver ligeligt tilgodeset.

11. Prøver, hvori der indgår et arbejdsresultat

- 11.1. Skriftlige arbejdsresultater, der indgår i den mundtlige eksamination, benævnes i fagbeskrivelserne som enten et kort skriftligt oplæg eller en skriftlig opgave.
- 11.2. Et kort skriftligt oplæg er en udvidet disposition, som er udgangspunkt for eksaminationen uden at indgå i bedømmelsen. Den studerende bearbejder et emne af en sådan bredde, at det kan sættes i forhold til fagets indhold i øvrigt. Emnet vælges af den studerende og forelægges til lærerens godkendelse inden en bestemt frist, som fastsættes i seminariets studieordning.
- 11.3. En skriftlig opgave er et samlebegreb for skriftlige produkter med forskellig karakter fra fag til fag, som inddrages i eksaminationen og indgår i den samlede bedømmelse i faget. Emnet vælges af den studerende og forelægges til lærerens godkendelse inden en bestemt frist, som fastsættes i seminariets studieordning.
- 11.4. Den faglig-pædagogiske opgave (Udd.bek. § 7) gøres i sig selv til genstand for en bedømmelse, der resulterer i en karakter på eksamensbeviset. Emnet vælges af den studerende og forelægges til rektors godkendelse senest ved tilmeldingen til det semester, hvori prøven bedømmes (Udd.bek. § 7, stk. 3).
- 11.5. Et kort skriftligt oplæg kan have et omfang på 2 - 5 sider.
En skriftlig opgave kan have et omfang på 10 - 20 sider.
Den faglig-pædagogiske opgave kan have et omfang på 20 - 40 sider.
En side defineres som en normalside á 2600 typeenheder, dvs. bogstaver, tegn og mellemrum. De angivne sidetal omfatter også billeder, tabeller og bilag.

12. Censorer

- 12.1. Censorformandskabet fordeler efter samråd med institutionerne opgaverne til censur blandt censorerne i censorkorpset og i overensstemmelse med aftalen mellem Censorformandskabet og Lærerseminariernes Rektorforsamling.
- 12.2. Seminariet sender de af læreren udarbejdede forslag til eksamensspørgsmål til censors godkendelse. Spørgsmålene skal være repræsentative i forhold til eksamensgrundlaget. Samtidig oplyses varigheden af eventuel forberedelsestid samt de i forberedelsestiden tilladte hjælpemidler. Desuden sendes skriftlige produkter, som skal indgå i eksaminationen, samt 'Redegørelse for eksamensgrundlaget' og eventuelle kompendier og lignende, som er udleveret til de studerende. På fremsendelsesskrivelsen skal det tydeligt angives, hvornår spørgsmålene i godkendt stand senest skal tilbagesendes til eksaminator. Spørgsmålene sendes anbefalet.

- 12.3. Eventuelle forhandlinger om eksamensspørgsmålene foregår direkte mellem censor og eksaminator.
- 12.4. Aftale om tidspunktet for første eksamination træffes mellem censor og seminarieret.
- 12.5. For censors medvirken ved prøverne gælder bestemmelserne i censorbekendtgørelsen og eksamensbekendtgørelsen.

13. Eksaminationstider

- 13.1. Skriftlige prøver:
Varigheden fastsættes af Undervisningsministeriet (Udd.bek. § 15, stk. 2).

- 13.2. Mundtlige og praktiske prøver:

Liniefag: Prøven varer 60 minutter.

Øvrige fag: Prøven varer 30 minutter.

Den angivne tid pr. eksaminand omfatter også tid til votering. Organisationen af prøven inden for tidsrammen – herunder organiseringen af eventuelle praktiske dele af prøven - fastsættes lokalt. Der kan i den sammenhæng blive tale om en større tidsramme, når der f.eks. ved genindstilling og sygeeksamen skal tages hensyn til et eventuelt meget lavt antal studerende.

- 13.3. Ved gruppeprøver og sameksamen sker der en reduktion af eksaminationstiden i henhold til følgende skemaer:

GRUPPEPRØVER Antal minutter	Gruppestørrelse		
	2	3	4
Liniefag	100	130	150
ikke liniefag	50	65	75

SAMEKSAMEN Antal minutter	Antal eksaminander			
	1	2	3	4
liniefag + liniefag	100	165	215	240
liniefag + ikke liniefag	75	125	160	180
ikke liniefag + ikke liniefag	50	85	110	120

14. Bedømmelsestider

- 14.1. Der gives samme tid til eksaminator(er) og censor(er) for at læse/rette de skriftlige produkter i forbindelse med eksamen. Tidsforbruget hertil fastsættes pr. produkt således:
- 14.2. Skriftlige prøver: Der gives 60 minutter pr. besvarelse.
- 14.3. Korte skriftlige oplæg: Ingen særlig tidsramme ud over de generelle vilkår for eksamensforberedelsen/censuraflønningen.
- 14.4. Skriftlige opgaver: Der gives 30 minutter pr. læst opgave.
- 14.5. Den faglig-pædagogiske opgave: Der gives 120 minutter pr. opgave inkl. votering.

15. Arbejdstidsopgørelse

- 15.1. For eksaminator fastsættes tidsforbruget, herunder eventuelle omregningsfaktorer, i de enkelte seminariers lokale aftaler om arbejdets tilrettelæggelse.
- 15.2. For beskikkede censorer, som aflønnes efter censorcirkulæret, opgøres antallet af censortimer efter ovenstående oversigter (pkt. 13 og 14).
- 15.3. For beskikkede censorer, for hvem censur indgår i deres arbejdstidsopgørelse på hjemseminariet, indregnes censur således, at arbejdstiden ved eksamensbordet ved mundtlig eksamen opgøres som antallet af censortimer efter ovenstående bestemmelser (pkt. 13) multipliceret med 2,15, medens øvrige censortimer (pkt. 14) og rejsetid indgår i arbejdstiden i forholdet 1 = 1.

16. Afholdelse af eksamen

- 16.1. Rektor forestår prøvernes afholdelse i overensstemmelse med reglerne i de relevante bekendtgørelser og tilsvarende overordnede bestemmelser.
- 16.2. Rektor sørger for, at de studerende forud for hver eksamenstermin får mulighed for at gøre sig bekendt med seminariets bestemmelser for prøvernes afholdelse.
- 16.3. Det er de studerendes eget ansvar at gøre sig bekendt med disse bestemmelser.
- 16.4. Som tillæg til denne publikation findes en 'Vejledning om afholdelse af lærereksamen', som indeholder forslag til et sådant regelsæt.

17. Anvendelse af EDB ved skriftlige prøver.

- 17.1. Anvendelse af EDB ved skriftlige prøver er tilladt. En eventuel restriktion i forhold hertil vil blive meddelt ved opslag fra seminarieret med et varsel inden den skriftlige prøve på mindst én uge.
- 17.2. Alle programmer, opslagsværker, data mv. er tilladte på maskinerne medmindre eventuelle restriktioner er meddelt ved opslag fra seminarieret med et varsel inden den skriftlige prøve på mindst én uge.
- 17.3. Det er under prøvens afvikling ikke tilladt at kommunikere elektronisk i og uden for eksamenslokalet. Overtrædelser heraf behandles efter bestemmelserne i henhold til § 20 i Bek. nr. 1021 af 20. november 2000 om eksamen ved visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet.
- 17.4. Den studerendes navn, studienummer, fag og seminarium skal påføres hvert ark i den skriftlige besvarelse, der i øvrigt skal være forsynet med sidenummer.
- 17.5. Seminarieret påtager sig intet ansvar for tekniske fejl, strømsvigt o.l. I tilfælde af afbrud i den skriftlige prøve som følge heraf kan der ikke ske forlængelse af prøvetiden, og den studerende må være indstillet på at fortsætte besvarelsen ved at skrive i hånden.
- 17.6. Det er den studerendes eget ansvar under afviklingen af prøven at foretage de nødvendige sikkerhedsmæssige lagringer af tekst, data mv.
- 17.7. Ved brug af EDB ved skriftlige prøver skal den studerende påregne selv at stille computer, printer, skærm og tastatur til rådighed. Udstyret opstilles inden prøvens afholdelse efter nærmere forskrifter angivet i det enkelte seminariums eksamensbestemmelser.
- 17.8. Det enkelte seminarium udarbejder nærmere forskrifter for regelsæt og praktiske fremgangsmåder, herunder udarbejdelse af et aftalepapir og en eventuel ansøgningsprocedure, forsikringsspørgsmål angående tyveri og anden skade på udstyr, opstillingstidspunkt, udskrivningsmuligheder og –procedurer, teknisk eller EDB-kyndig assistance ved opstilling og under prøvens afvikling.

Vejledning om afholdelse af lærereksamen

Frederiksberg Seminarium

April 2000

1. Almindelige bestemmelser

- 1.1. Rektor forestår prøvernes afholdelse i overensstemmelse med reglerne i de relevante bekendtgørelser og de nedenfor fastsatte bestemmelser.
- 1.2. Rektor sørger for, at de studerende forud for hver eksamenstermin får mulighed for at gøre sig bekendt med bestemmelserne i dette regelsæt, jf. eksamensbekendtgørelsens ' 12.
- 1.3. Det er de studerendes eget ansvar at gøre sig bekendt med reglerne for prøvernes afholdelse.

2. De studerendes fremmøde

- 2.1. De studerende skal til alle prøver medbringe gyldigt legitimationskort. Fremmøde uden legitimationskort kan medføre, at den studerende efter kontrol på seminariets studiekontor får udstedt et legitimationsbevis gældende for én dag.
- 2.2. Tid og sted for prøvernes afholdelse bekendtgøres ved opslag på seminariet senest tre dage forud. Det er de studerendes ansvar at holde sig orienteret om seminariets eksamensplan.
- 2.3. Ved skriftlige og praktiske prøver åbnes prøvelokalet 15 minutter før prøvens begyndelsestidspunkt. Alle eksaminander må være på plads 5 minutter før prøvens begyndelse. Møder en eksaminand ikke til det fastsatte tidspunkt, kan rektor (eller rektors stedfortræder) give den pågældende adgang, når denne anfører fyldestgørende grunde for sin forsinkelse.

2.4. En skriftlig eller praktisk prøve må ikke for nogen eksaminand udstrækkes ud over det til prøvens afslutning fastsatte tidspunkt. Hvis uforudsete omstændigheder nødvendiggør det, kan rektor dog forlænge prøvetiden.

2.5. Ved mundtlige prøver, hvortil der gives forberedelsestid, har den studerende altid ret til mindst den angivne forberedelsestid.

3. Tilsyn med prøverne

3.1. Rektor (eller rektors stedfortræder) forestår tilsynet med de skriftlige og praktiske prøver og med forberedelsen til de mundtlige prøver. I prøveperioden har rektor (eller rektors stedfortræder) overopsyn med samtlige prøvelokaler.

3.2. Rektor sørger for, at der udarbejdes en plan for tilsynet med eksaminanderne i de enkelte prøve- og forberedelseslokaler. Rektor kan efter behov antage lønnet medhjælp som tilsynsførende. Et eksemplar af dette regelsæt udleveres til de tilsynsførende.

3.3. Ved de skriftlige prøver placeres eksaminanderne i så stor afstand fra hinanden, at ingen eksaminand kan gøre sig bekendt med materiale, der findes på de øvrige eksaminanders pladser.

3.4. Antallet af tilsynsførende i hvert lokale skal være mindst 2. Hvis antallet af eksaminander i et lokale overstiger 20, skal der normalt yderligere være en tilsynsførende for hver påbegyndt 15 eksaminander.

3.5. De tilsynsførende skal være til stede i prøvelokalet 20 minutter før prøvens begyndelse for at anvise eksaminanderne deres pladser.

3.6. De tilsynsførende skal under prøven have deres opmærksomhed henvendt udelukkende på eksaminanderne. Det påhviler de tilsynsførende at kontrollere, at ingen eksaminand anvender ikke-tilladte hjælpemidler. Må en eksaminand nødvendigvis forlade lokalet under prøven, skal denne ledsages af en tilsynsførende.

3.7. De tilsynsførende må ikke meddele eksaminanderne nogen oplysning om opgaven, dens forståelse eller besvarelse.

3.8. Rektor (eller rektors stedfortræder) sørger for tilsyn med samtlige forberedelseslokaler under de mundtlige prøver i fornødent omfang. Såfremt et forberedelseslokale er fælles for flere eksaminander, føres tilsynet i lokalet. Eksaminator har ansvaret for, at eksaminanderne i forberedelsestiden kun har adgang til de tilladte hjælpemidler.

4. Skriftlige prøver

4.1. Ved de skriftlige prøver åbner rektor (eller rektors stedfortræder) opgavekuverten på det fastsatte tidspunkt, og opgaverne fordeles til eksaminanderne. Når opgaverne er

omdelt, sikrer de tilsynsførende sig, at eksaminanderne har fået, hvad de skal have. Overskydende eksemplarer af opgaven opbevares i prøvelokalet indtil prøvens afslutning.

- 4.2. Ved de skriftlige prøver kan eksaminanden ved besvarelsen af opgaven vælge mellem 2 fremgangsmåder:

- a) Nedskrivning af besvarelsen i kladdeform med påfølgende renskrivning. Kladden indgår ikke i bedømmelsen og må ikke medsendes til censor. Anvendt kladdepapir makuleres umiddelbart efter prøvens afholdelse.
- b) Direkte besvarelse uden kladde.

Uanset den valgte fremgangsmåde må besvarelsen afleveres i en så læselig og overskuelig form, at enhver tvivl om, hvad eksaminanden fremlægger til bedømmelse, er udelukket.

- 4.3. Opgaven besvares. Den studerende udfylder forsiderne på den hvide og den gule samlemappe med navn, studienummer og opgavens sideantal. Opgaven lægges i den hvide samlemappe og afleveres – sammen med den tomme gule samlemappe (som på et senere tidspunkt kommer til at indeholde en kopi af den studerendes opgave) – til den tilsynsførende.
- 4.4. Inden aflevering af den skriftlige besvarelse til en tilsynsførende kontrollerer eksaminanden, at alle lølblade er forsynet med navn og studienummer, og at besvarelsesarkene er fortløbende nummererede.
- 4.5. Aflevering af skriftlige besvarelser sker ved, at de tilsynsførende afhenter disse fra eksaminandernes pladser. De tilsynsførende kontrollerer, at alle papirer er forsynet med navn og studienummer, og at antallet af bilag svarer til det på afleveringsmappen anførte. Efter aflevering skal eksaminanden straks forlade lokalet. Ved aflevering før prøvens afslutning må eksaminanden ikke medtage den udleverede opgave eller andre prøvepapirer. Ingen eksaminand må forlade sin plads, før den tilsynsførende har noteret på afleveringsmapperne, at besvarelsen er modtaget.
- 4.6. Ved de praktiske prøver mærkes arbejdet/arbejderne med eksaminandens navn og studienummer, inden aflevering finder sted.
- 4.7. Straks efter prøvens afslutning indpakkes besvarelsene forsvarligt tillige med et eksemplar af opgaven og en liste over de til prøven indstillede eksaminander med angivelse af eventuelt fravær eller afbrydelse af prøven. Pakken/brevet sendes samme dag til censor som anbefalet pakke/brev.
- 4.8. Når karaktererne er givet, afleverer censor de skriftlige eksamensbesvarelser på studiekontoret. Seminariet opbevarer besvarelsene i ét semester efter eksamen. Hvis en studerende ønsker opgaven udleveret, kan der i dette semester skriftligt anmodes om dette. Praktiske arbejder kan udleveres til de studerende umiddelbart efter, at eksamen i faget er afsluttet. De studerendes skriftlige oplæg og opgaver m.m. kan i øvrigt anvendes anonymiseret på seminariet i undervisningsmæssig sammenhæng.
- 4.9. Ved alle prøver skal eksaminanden selv medbringe skrive- og tegnerekvisitter og lignende samt de tilladte hjælpemidler, medmindre disse efter aftale mellem faglæreren og de studerende stilles til rådighed af seminariet. Ved praktiske prøver får eksaminanden udleveret de nødvendige materialer.
- 4.10. Det tillades eksaminander, der fremsætter ønske herom, at benytte computer ved besvarelsen af skriftlige opgaver i den udstrækning, det er muligt. Rektor fastsætter vilkårene for benyttelsen af computer ved prøverne. Den enkelte eksaminand tilkendegiver med sin underskrift forud for prøven at være indforstået med disse vilkår.

- 4.11. Tobaksrygning må ikke finde sted i prøvelokalene, med mindre der kan stilles særlige lokaler til rådighed for eksaminander, der ønsker at ryge.
- 4.12. Under skriftlige og praktiske prøver og ved forberedelsen til mundtlige prøver må eksaminanderne ikke henvende sig til andre end de tilsynsførende. Eksaminanderne må i reglen ikke forlade lokalet, før den skriftlige besvarelse eller den praktiske opgave er afleveret, eller før forberedelsen til den mundtlige prøve er afsluttet. Skulle en afbrydelse imidlertid være nødvendig, kan en sådan tillades, jf. punkt 3.6.

5. Mundtlige prøver og prøver, der er praktiske og mundtlige

- 5.1. Eksamensspørgsmålene tildeles eksaminanderne ved lodtrækning, med mindre andet er fastsat i bestemmelserne for de enkelte fag. Eventuel forberedelse sker under tilsyn som beskrevet i pkt. 3, med mindre andet er fastsat i bestemmelserne om de enkelte fag.
- 5.2. Eksaminationen forestås af læreren som eksaminator. Den former sig så vidt muligt som en samtale mellem eksaminator og eksaminand, hvori censor kan deltage. Materiale, som kan tjene som yderligere dokumentation for den studerendes arbejde med faget, kan medinddrages i eksaminationen. Censor(er) og eksaminator(er) er alene under karaktergivningen, jf. dog eksamensbekendtgørelsens ' 26, stk. 3. En studerende har ret til efter voteringen at få en kort mundtlig begrundelse for den fastlagte karakter.
- 5.3. De mundtlige prøver er offentlige.
- 5.4. Der gives eksamenskarakterer i de enkelte fag. Ved karaktergivningen anvendes 13-skalaen efter bestemmelserne i karakterbekendtgørelsen. Eksamenskarakterer, der bygger på en samlet vurdering af flere prøver, og karakterer for enkelte prøver fastsættes af censor og læreren i faget. Disse giver først hver en karakter, idet censors karakter oplyses først, og forhandler sig derefter til enighed om den endelige karakter. Ved karaktergivning følges i øvrigt de retningslinier, som er beskrevet i karakterbekendtgørelsens ' 8 og ' 9, herunder hvis censor og eksaminator ikke kan opnå enighed om karakteren.
- 5.5. Når et eksamensforløb er gennemført, skal der gives en karakter. Et eksamensforløb anses for gennemført, når eksaminanden har været til stede under hele forløbet, det vil sige, indtil censor eller eksaminator erklærer den mundtlige prøve for afsluttet.
- 5.6. Der udfyldes en censurliste for hvert hold og hvert fag for sig. Hvis et eksamensforløb ikke er gennemført, skrives >eksamen afbrudt= ud for eksaminandens navn. Hvis eksaminanden udebliver fra prøven, skrives >ej mødt=. I fag med både skriftlig og mundtlig prøve skrives >ej mødt mdtl. prøve=, hvis eksaminanden har gennemført den skriftlige prøve.

- 5.7. Censurlisterne dateres og underskrives af såvel censor som eksaminator og afleveres på seminariets kontor efter afslutningen af eksamen.

6. Uregelmæssigheder under prøverne

- 6.1. Bliver bedømmerne opmærksomme på væsentlige mangler ved prøven, skal de straks underrette rektor herom med indstilling om, hvordan der kan kompenseres for fejlen, jf. eksamensbekendtgørelsens ' 19.
- 6.2. Har en eksaminand uretmæssigt skaffet sig hjælp fra andre, eller anvendt ikke tilladte hjælpemidler, eller udgivet en andens arbejde for sit eget, skal rektor straks bortvise den studerende fra eksamen, jf. eksamensbekendtgørelsens ' 20.
- 6.3. Eksaminander, der uretmæssigt måtte have hjulpet eller forsøgt at hjælpe andre, bortvises ligeledes fra eksamen.
- 6.4. Bortvisning skal ske, selv om uregelmæssighederne først konstateres efter den skriftlige eller praktiske prøves afslutning.
- 6.5. Bortvisning fra eksamen medfører, **at en eventuel karakter for den pågældende prøve bortfalder, og at den studerende afskæres fra at deltage i de resterende prøver i samme eksamenstermin.** Eksaminanden henvises til at genindstille sig til prøverne efter de almindelige regler herom. I særlige tilfælde kan den studerende bortvises fra seminariet i ét eller flere semestre (Eks.bek. ' 20, stk. 3).

7. Klage over eksamen

- 7.1. Såfremt en studerende ønsker at klage over forhold i forbindelse med eksamen, rettes klagen til rektor, der behandler sagen i overensstemmelse med eksamensbekendtgørelsens " 31-37.
- 7.2. Klagen skal være skriftlig og begrundet. Den skal indgives senest 2 uger efter, at resultatet af prøven er bekendtgjort.
- 7.3. Afgørelsen af klagen kan af klageren indbringes for et ankenævn, jf. eksamensbekendtgørelsens " 38-48.

16. Merit- og overgangsordning

Afventer udspil fra Undervisningsministeriet.

Bestyrelsens godkendelse af studieordningen

Frederiksberg Seminarium

Studieordning for årgang 2001

Studieordningen er udarbejdet på grundlag af folketingets Lov om uddannelse af lærere til folkeskolen nr. 981 af 1. november 2000 og Bekendtgørelse om uddannelse af lærere til folkeskolen nr. 382 af 19. juni 1998.

Seminariets formål er ud fra et kristent livssyn og på et evangelisk, luthersk grundlag at virke inden for det danske undervisningssystem efter hver tids behov.

Seminariet uddanner lærere inden for rammerne af den lovgivning og de bestemmelser, undervisningsministeriet har fastsat i tilslutning hertil. Herudover tilbydes efter- og videreuddannelse til folkeskolens lærere m.v.

Seminariets bestyrelse har i henhold til lovens § 10 behandlet studieordningen årgang 2001.

Frederiksberg, den 6. juni 2001

Jens Hall-Andersen
formand for bestyrelsen

BILAG

Bekendtgørelse af lov om uddannelse af lærere til folkeskolen
nr. 981 af 1. november 2000

Bekendtgørelse om uddannelse af lærere til folkeskolen
nr. 382 af 19. juni 1998

Bekendtgørelse om eksamen ved visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet
nr. 615 af 18. august 1998

Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse
nr. 1021 af 20. november 2000